

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Bakalářská práce

2016

Lenka Pavlová

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Katedra speciální pedagogiky

**Vliv reformního pedagogického hnutí na
dnešní způsob vzdělávání integrovaných
žáků s tělesným postižením
na základních školách**

Bakalářská práce

Autor: Lenka Pavlová, DiS.
Studijní program: B7506 Speciální pedagogika
Studijní obor: Výchovná práce ve speciálních zařízeních
Vedoucí práce: Mgr. Martin Skutil, Ph.D.

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor: Lenka Pavlová, DiS.

Studijní program: B 7506 Speciální pedagogika

Studijní obor: Výchovná práce ve speciálních zařízeních

Název závěrečné práce: **Vliv reformního pedagogického hnutí na dnešní způsob vzdělávání integrovaných žáků s tělesným postižením na základních školách**

Název závěrečné práce AJ: The influence of reformatory pedagogical movement on the present way of education of pupils with physical impairment at schools

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem práce je zjistit, zda se při výuce žáků s tělesným postižením v dnešní běžné základní škole využívá modelu výuky reformní pedagogiky. Sekundárním cílem je identifikovat aktuální překážky integrace žáků s tělesným postižením. Obsah teoretické části je určován studiem odborné pedagogické literatury. Historická část vysvětluje, co bylo třeba před 100 lety v českém školství reformovat a popisuje základní pedagogické principy, které se snažili reformní pedagogové v základním školství prosadit. Soudobá část teoretické práce objasňuje moderní pojetí základní školy ve vztahu k myšlenkám reformní pedagogiky. Praktickou část tvoří průzkum integrovaného vzdělávání na Kutnohorsku z pohledu žáka s tělesným postižením. Průzkum je proveden metodou dotazníku a metodou rozhovoru.

Garantující pracoviště: Katedra speciální pedagogiky, Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Martin Skutil, Ph.D.

Oponent: Doc. PhDr. Tibor Vojtko, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 16. 11. 2015

Datum odevzdání závěrečné práce: 11. 11. 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 1/2013 (Řád pro nakládání se školními a některými jinými autorskými díly na UHK).

V Hradci Králové, dne 11. 11. 2016

Podpis studenta:

Poděkování

Děkuji panu Mgr. Martinu Skutilovi, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady, které mi při zpracování práce poskytl.

Anotace

PAVLOVÁ, Lenka. *Vliv reformního pedagogického hnutí na dnešní způsob vzdělávání integrovaných žáků s tělesným postižením na základních školách*. [Bakalářská práce]. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016. 48 s.

Název bakalářské práce: Vliv reformního pedagogického hnutí na dnešní způsob vzdělávání integrovaných žáků s tělesným postižením na základních školách.

Cílem práce je zjistit, zda se při výuce žáků s tělesným postižením v běžných základních školách na Kutnohorsku v současnosti využívá modelu výuky reformních pedagogů. Obsah teoretické části je určován studiem odborné pedagogické literatury. Historická část vysvětluje, co bylo třeba před 100 lety v českém školství reformovat a popisuje základní pedagogické principy, které se snažili reformní pedagogové v základním školství prosadit. Soudobá část teoretické práce objasňuje moderní pojetí základní školy ve vztahu k myšlenkám reformní pedagogiky. Praktickou část tvoří průzkum integrovaného vzdělávání na Kutnohorsku z pohledu žáka s tělesným postižením. Průzkum je proveden metodou dotazníku a metodou rozhovoru. Cílovou skupinou jsou integrovaní žáci základních škol s tělesným postižením z okresu Kutná Hora.

Klíčová slova: žák, tělesné postižení, vzdělávání, speciální vzdělávací potřeby.

Annotation

PAVLOVÁ, Lenka. *The influence of reformatory pedagogical movement on the present way of education of pupils with physical impairment at schools*. [Bachelor Degree Thesis]. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2016. 48 pp.

The theme of the Diploma Dissertation: The influence of reformatory pedagogical movement on the present way of education of pupils with physical impairment at schools.

The aim of the Diploma Dissertation is to find out if present schools use methods of reformatory teachers by educating pupils with physical disabilities in region Kutná Hora. The Contents of the theoretical part is determined by the study of an expert pedagogic literature. The Historical part explains what was necessary to reform in our schooling hundred years ago and describes the basic pedagogic principles that the reform teachers tried to push through to the schooling. The present theoretical part of the Dissertation explains modern principles of teaching in content to reform pedagogy. The Practical part is made up by an exploration of integrating physically handicapped pupils to schools in Kutná Hora region. The exploration is done by a questionnaire and by an interview method. The target group of the Dissertation are pupils with a physical handicap educated in ordinary schools in Kutná Hora region.

Keywords: a pupil, a physical impairment, an education, a special educational needs.

Obsah

	č. stránek
Obsah	8
1 Úvod a cíl práce	10
2 Terminologické vymezení	12
3 Reformní pedagogické hnutí	14
3.1 Nespokojenost našich učitelů před reformním pedagogickým hnutím	14
3.2 Reformní pedagogické hnutí ve světě	17
3.2.1 Století dítěte a pedologie (Švédsko)	17
3.2.2 Daltonský laboratorní plán (USA)	17
3.2.3 Škola Montessori (Itálie)	18
3.2.4 Školní práce a demokratizace školy (Francie)	18
3.2.5 Waldorfská škola (Německo)	19
3.2.6 Jenský plán (Německo)	19
3.2.7 Pragmatická pedagogika a projektová metoda (USA)	20
3.3 Reformní pedagogika a žáci s tělesným postižením u nás	21
4 Legislativa současného vzdělávání žáků s tělesným postižením	23
4.1 Plnění povinné školní docházky	23
4.2 Podpůrná opatření ve vzdělávání žáka s tělesným postižením	24
4.2.1 Poradenská pomoc speciálně pedagogického centra	27
4.2.2 Poradenská pomoc a intervence školy	27
5 Metodologie práce	30
5.1 Cíl průzkumu a průzkumné otázky	30
5.2 Charakteristika průzkumného souboru	30
5.3 Sběr dat	30
5.3.1 Metody použité ke sběru dat	30
5.3.2 Postup sběru dat	31
6 Výsledky průzkumu	33
6.1 Počty reálně vzdělávaných žáků s tělesným postižením v regionu	33
6.2 Případové studie	34
6.3 Využívání výukových metod reformních pedagogů na základních školách Kutnohorska	37

6.4	Potenciální možnosti vzdělávání žáků s tělesným postižením v regionu	38
6.4.1	Požadavky na bezbariérové užívání školy	39
6.5	Diskuse	40
7	Závěr	43
8	Seznam literatury	45
9	Seznam příloh	48

1 Úvod a cíl práce

Pro téma práce jsem se rozhodla, protože obdivuji činnost reformních pedagogů. Výsledky jejich práce dokázaly během krátké doby zásadním způsobem proměnit obraz tehdejšího školství. Prostřednictvím průzkumu jsem se chtěla dovědět, zda se v současnosti v regionu, kde žiji, využívají na běžných základních školách reformní metody vzdělávání u žáků s tělesným postižením.

V teoretické části práce je nejprve vysvětlena terminologie, týkající se současného stavu vzdělávání žáků s tělesným postižením na běžných základních školách (dále jen "ZŠ"). V následující kapitole je zpracován pohled na výchozí stav našeho školství na konci 19. století s osvětlením oblastí, které bylo nutno reformovat. Inspirací pro modernizaci našeho školství byli na začátku 20. století světoví reformní pedagogové. Kapitola 3.2 prezentuje jednotlivé reformní pedagogické směry a didaktické prostředky jejich práce tak, aby mohly být porovnány se současným modelem školní práce v běžné základní škole. Poznatky získané v této kapitole slouží jako podklady pro vypracování dotazníku, použitého v praktické části práce. Čtvrtá kapitola objasňuje současné legislativní podklady vzdělávání žáků s tělesným postižením na běžných ZŠ v České republice tak, aby bylo možno porovnat způsob vzdělávání dnes a před sto lety.

Cílem průzkumu bylo metodou pozorování, dotazníku a rozhovoru zjistit, které výukové metody reformních pedagogů se dnes používají při výuce žáků s tělesným postižením v běžných základních školách na Kutnohorsku. Sekundárním cílem bylo poznat, jak integrace žáka s tělesným postižením probíhá a osvětlit překážky, které žák s tělesným postižením v součinnosti s pedagogy na běžné ZŠ v současnosti překonává. Zjištěné skutečnosti jsou uvedeny v případových studiích v kapitole 6.2. Součástí praktické části práce je telefonický průzkum na všech základních školách Kutnohorska, objasňující potenciální možnosti vzdělávání žáků s tělesným postižením v regionu.

Průzkum proběhl v květnu a červnu 2016. Cílovou skupinou byli žáci s tělesným postižením integrovaní v běžných základních školách na Kutnohorsku. V období mezi průzkumem a odevzdáním práce došlo k legislativním změnám, které mění pohled na vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Od 1. září 2016 ze školské legislativy mizí termín „integrace“ a platí inkluzivní způsob vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Legislativní ukotvení vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami ve čtvrté kapitole je uvedeno ve znění

konsolidovaného školského zákona č. 561/2004 Sb. (tj. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání) ve znění platném od 1. 9. 2016 a vyhlášky č. 27/2016 Sb. (tj. Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných). Nejpozději do 31. 8. 2018 budou platit původní metodická doporučení pro školy, vydaná školskými poradenskými zařízeními. Školy tak po vyhláškou stanovené dvouleté přechodné období povedou dvě matriky – jednu podle starého modelu vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a jednu podle nového modelu dle nových doporučení.

2 Terminologické vymezení

➤ **Žák ZŠ se speciálními vzdělávacími potřebami**

„Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření“ (školský zákon č. 561/2004 Sb., § 16, odst. 1). Cílová skupina žáků je dle § 9 dále definována takto: děti, žáci a studenti s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem. *„Speciální vzdělávací potřeby se vztahují jednak k osobě, které má být poskytnutá podpora, jednak k prostředí, které má tuto podporu poskytnout“* (Bartoňová, Vítková, 2007, s. 10).

➤ **Tělesné postižení**

Müller (2004) uvádí, že dítě s tělesným postižením je jedinec s vadou pohybového a nosného ústrojí, tj. kostí, kloubů, šlach i svalů a cévního zásobení, jako i s poškozením nebo poruchami centrálního nervového systému, pokud se projevují trvaleji porušenou hybností. *„Tělesným postižením rozumíme celkové nebo částečné omezení hybnosti. Bud' se jedná o přímé postižení pohybového aparátu, nebo je pohyb omezený v důsledku jiných příčin (důsledky srdečních, revmatických chorob apod.)“* (Michalík, 2013, s. 33). Dle Müllera do kompetencí somatopedie¹ patří i dítě ve stavu dlouhodobé nemoci, protože při některých nemocech mohou vznikat závažné somatické nebo psychické změny, které mají vliv na schopnost učit se. Bartoňová a Vítková (2007) specifikují hlavní okruhy chronických onemocnění jako onkologická onemocnění, nemoci žláz, ledvin, krevní onemocnění, alergie, psychiatrická a neurologická onemocnění. *„Tělesné postižení postihuje člověka v celé jeho osobnosti. Motorika, vnímání, kognice a emoce jsou od sebe neoddělitelné a vzájemně propojené“* (Vítková, 2004, s. 40). Z psychologického hlediska má tělesné postižení dle Fischera a Škody (2008) dva základní aspekty: nedostatečnost pohybových kompetencí a deformovaný zevnějšek.

¹ Somatopedie = speciální pedagogika osob s poruchou hybnosti, tj. osob tělesně postižených, nemocných a zdravotně oslabených. (Müller, 2004, s. 89)

➤ **Integrace**

Termín „integrace“ vymezuje vyhláška č. 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. Vyhláška byla platná v době zadávání této práce, její platnost však v průběhu vypracovávání bakalářské práce skončila, a to ke dni 31. 8. 2016. Byla zrušena vyhláškou č. 27/2016 Sb. – tj. Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, která nabyla účinnosti od 1. 9. 2016. Vyhláška č. 27/2016 Sb. již termín „integrace“ neobsahuje.

Vyhláška 73/2005 Sb. v § 3 uvádí, že speciální vzdělávání žáků se zdravotním postižením je zajišťováno formou:

- individuální integrace žáka v běžné škole
- formou skupinové integrace ve třídě nebo studijní skupině zřízené pro žáky se zdravotním postižením v běžné škole nebo ve speciální škole určené pro žáky s jiným druhem zdravotního postižení
- ve škole samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením (tj. speciální škola)
- případně kombinací výše forem uvedených.

„Slovo *integrace* pochází z latiny a znamená v doslovném překladu tolik jako znovu vytvoření celku“ (Vítková, 2006, s. 155). „*Integrace má být cesta a cíl*“ (Vítková, 2006, s. 157).

➤ **Inkluze**

„*Inkluze se chápe jako integrace všech žáků do běžné školy a v důsledcích je spojena se zřeknutím se jakékoli formy etiketování žáků a s rozpuštěním speciálních zařízení a speciální pedagogiky*“ (Vítková, 2006, s. 155). Slowík (2007) chápe inkluzi v širším pojetí jako nikdy nekončící proces, ve kterém se lidé s postižením mohou v plné míře zúčastňovat všech aktivit společnosti stejně jako lidé bez postižení.

3 Reformní pedagogické hnutí

„*Hnutí reformní pedagogiky vzniká na přelomu 19. a 20. století, rozvíjí se v údobí před první světovou válkou a hlavní rozmach nastává v 1. polovině tohoto století*“ (Štverák, 1999, str. 160). Dle Štveráka hnutí reformní pedagogiky přežívá v různých podobách dodnes.

3.1 Nespokojenost našich učitelů před reformním pedagogickým hnutím

Následující kapitola uvádí vhled do dějin našeho školství, umožňující pochopit pedagogické úsilí reformních pedagogů v kontextu událostí. „*I v pedagogice stále platí historia magistra vitae*“ (Štverák, 1999, str. 48). Dle Štveráka a Mrzeny (1986) ve středověku a období feudalismu zajišťovala vzdělávání církev, vzdělávání byli výlučně bohatí žáci, a to zejména latině a teologii. Největší změny ve školství prosadila Marie Terezie, která prohlásila v roce 1770 školu za záležitost veřejnou. Její reformní úsilí, týkající se školství, naráželo na silný odpor církve, zejména jezuitského řádu. Spolu se Španělskem, Portugalskem a Francií si Marie Terezie stěžovala papeži a v roce 1773 docílila zrušení jezuitského řádu. Majetek zabavený jezuitům sloužil především ke zřízení škol. Poté bylo možné začít reformu školství. Místo latiny byla do škol zavedena němčina. V roce 1774 byl zaveden tzv. tereziánský školský řád, který předepisoval závaznou vzdělávací povinnost pro děti šestileté až dvanáctileté. „*Je nutno si rovněž uvědomit, že se nejednalo o zavádění povinnosti školní docházky v dnešním slova smyslu, ale spíše o prosazování závazné vzdělávací povinnosti při současném tolerování domácího učení*“ (Štverák, Mrzena, 1986, s. 21). Školní docházka byla tehdy zákonem zajištěná, ale nebyla právně vymahatelná. Děti měly úlevy kvůli sezonním pracím – když v létě pracovaly na poli, chodily do školy o to více v zimě, a když jiné děti do školy v zimě nechodily kvůli sněhu, navštěvovaly školu více v létě. V té době byla dětem odměřena doba spánku na 7 hodin. Reforma školství byla uskutečňována dle Felbigerovy metody². J. I. Felbiger nevyžadoval úhradu školného od rodin s více dětmi, aby tím usnadnil zavádění nového školního zákona. Proti zákonu se totiž zvedla silná vlna odporu. Mezi odpůrci byli vysocí státní úředníci, kteří považovali vzdělávání

² Jan Ignác Felbiger (1724 – 1788) byl dle Štveráka a Mrzeny (1986) vzdělanec, který si vyměňoval zkušenosti ze školní práce s pokrokově smýšlejícími reformátory doma i v zahraničí. Je považován za jednoho z nejvýznamnějších reformátorů novověku, připravil tereziánský školní řád (1774), v roce 1777 vydal knihu metodální pro učitele škol v c.k. zemích.

nejchudších za zbytečné, i bohatí statkáři, kteří přišli o pracovní sílu. V některých případech bylo nutno odpor při zavádění školní docházky potlačovat vojenskou silou. Jako podpůrné prostředky zavedení vzdělávací povinnosti dostávaly chudé děti zdarma učebnice a psací potřeby, někdy i oděv a stravu. Jedním z nejznámějších školských reformátorů byl F. Kindermann³, který uplatňoval Felbigerovu metodu v praxi, a to nejprve na velkých statcích. „*Stát pak usiloval o ovládnutí školství proto, aby získal možnost působit ve vlastním zájmu na poddané a formovat je podle svých představ*“ (Štverák, Mrzena, 1986, s. 48). Přes velké úsilí ze strany státu i reformních pedagogů trvalo velmi dlouho, než mohl stát efektivní školství vytvořit.

Dle Štveráka a Mrzeny (1986) se v roce 1805 naše školství za vlády Františka I. opět dostalo do rukou církve, osvícenské prvky byly potlačeny a hlavním příkazem byla znovu výchova lidí zbožných, nikoli vzdělaných. Vývoj školství ve všech dobách odráží vývoj společnosti. Lepších časů se naše školství dočkalo až v roce 1869 za vlády Františka Josefa, kdy vstoupil v platnost nový školní zákon. Školství v té době dle Titzla (1998) prodělalo přerod, kdy se z věci církevní stávala záležitost státní a otevřela se otázka zrovnoprávnění češtiny. „*Říšský školní zákon totiž zavedl povinnost osmileté školní docházky pro chlapce i dívky, staré trivium (čtení, psaní, počítání) podstatně rozšířil o nové vyučovací předměty, dozor církevních úřadů byl omezen jen na vyučování náboženství, zemským úřadům bylo svěřeno rozhodování o vyučovacím jazyku*“ (Titzl, 1998, s. 23). Stále však děti musely po vyučování pracovat - pracovaly průměrně 6 hodin denně. „*Aby to děti vydržely, rodiče jim pro povzbuzení dávali pít lihoviny a děti si na pití navykaly*“ (Titzl, 1998, s. 51). Nezřídka se stávalo, že děti podléhaly závislosti na alkoholu, nepila jej pouhá jedna pětina dětí. Dle Titzla byl tento fakt dalším důvodem, proč chtěli reformní pedagogové změnit zaběhlý způsob vzdělávání ve škole.⁴

V druhé polovině 19. století se ve školství začal uplatňovat vliv myšlenek německého pedagoga Johanna Fridricha Herbarta (1776 - 1841) a naše školství začalo fungovat v duchu herbartismu. Významnou zásluhu na proměně našeho školství v té době měl Gustav Adolf Lindner (1828 – 1887), který se podílel na vybudování učitelských ústavů po roce 1869 a sám působil jako ředitel učitelského ústavu v Kutné

³ ThDr. Jan Ferdinand Kinderman (1740 – 1801) byl dle Štveráka a Mrzeny vystudoval filozofii a teologii, působil jako kaplan, farář a učitel náboženství, 1790 jmenován biskupem litoměřickým, byl velkým školským reformátorem.

⁴ Dle Titzla František Bakule zůstával s dětmi co nejdéle ve škole, aby nemohly po škole chodit do práce.

Hoře⁵. Později se stal prvním profesorem filosofie a pedagogiky na universitě v Praze. Lindner předával dle Cacha a Dvořáka (1970) učitelům tehdy moderní pedagogické myšlenky herbartismu. Snažil se povýšit pedagogiku na vědeckou disciplínu a dát učitelům společenskou autoritu jakožto nejpočetnější složce národní inteligence. V pedagogice žádal pevné metodologické základy. „*Rozlišoval metodu vyučovací neboli didaktickou, metodu heuristickou a metodu systematickou*⁶“ (Cach, Dvořák, 1970, s. 37). Lindner sám bojoval proti didaktickému materialismu čili nadměrnému množství učební látky, proti přetěžování žáků a odtud vyplývajícimu formalismu v jejich vědomostech. „*Didaktický materialismus patří k největším zlům školy*“ (Cach, Dvořák, 1970, s. 35).

Herbart dělil výchovu na vedení, vyučování a mravní výchovu neboli kázeň. Štverák uvádí (1983, s. 131), že „*nelze Herbartově pedagogice porozumět bez znalosti jeho etiky a psychologie*“. Je třeba vidět rozdíl mezi Herbartem a herbartismem. Původní Herbartovy myšlenky prezentovaly dokonale propracovaný systém vzdělávání. Problém nastal, když Herbartovi následovníci jeho myšlenky zjednodušili a vypustili z nich lásku k dítěti, kterou Herbartovi upřít nelze. Tak vznikl pokřivený obraz školství, vynucující kázeň násilím, školství vyžadující po dětech biflování textů, které byly odtrženy od reálného života a školství potlačující individualitu žáka.

Obdobné myšlenky v našem školství vládly až do 1. světové války. Učitelé se proti tomuto modelu vzdělávání žáků bouřili a požadovali změnu ve způsobu vyučování. Požadovali celkovou školskou reformu včetně výuky v českém jazyce (tj. konec poněmčování), zavedení občanské nauky a výchovy, zavedení předmětu ruční práce, odstranění tělesných trestů, vymanění školy z područí církve, zlepšení hmotných poměrů učitelů, zrušení celibátu učitelek, rovnoprávnost žen ve studiu a vysokoškolské vzdělání pro učitele. Jelikož se změn od vlády nedočkali, začali se sami inspirovat v zahraničním reformně pedagogickém hnutí a své zkušenosti uplatňovat v praxi - tak začaly u nás vznikat pokusné reformní školy. Svě zkušenosti předávali dále a tak se obraz našeho školství začal rychle měnit k lepšímu. Největšího rozkvětu zažívala reformní pedagogika v období mezi válkami. V roce 1945 bylo rozhodnuto o vysokoškolském vzdělání pro učitele a obraz českého školství se opět změnil - tentokrát ve prospěch jednotného školství.

⁵ Regionem svého působení nabývá Lindner ještě bližší vztah k tématu této bakalářské práce.

⁶ Systematické a přísně logické utřídění poznatků patřilo dle Lindnera ke vzdělávání na vysoké škole (s. 38)

3.2 Reformní pedagogické hnutí ve světě

Reformní pedagogické hnutí probíhalo na přelomu 19. a 20. století v Evropě a v Americe, tehdejší pedagogové vzdorovali ve školách obdobným problémům. „*Až do konce 19. století Amerika neměla svou vlastní pedagogickou teorii a veškerá školní výchova ve Spojených státech amerických se rozvíjela na základě pedagogických názorů a praktik přenesených na americkou půdu z Evropy*“ (Singule, 1991, s. 7).

3.2.1 Století dítěte a pedologie (Švédsko)

Dle Štveráka (1999) původní škola plnila v první řadě úkol sociální, který často bránil uplatňování oprávněného požadavku individualizování výuky v náležitě míře. Tento starý neduh školy se stal impulsem pro vznik moderní tzv. individualistické pedagogiky a vyústil manifestem Ellen Keyové v podobě knihy *Století dítěte* (1900). Hlavním požadavkem byl individuální přístup k dítěti. Kniha se stala východiskem všech snah o uvolnění prostoru pro nespoutaný rozvoj žákovy osobnosti a samostatnosti. Dle Štveráka je od 19. století učení chápáno jako zvědavý životní styl, nikoli memorování či „biflování“. „*Bylo zavrženo mechanické hromadění poznatků (didaktický materialismus) a uvolnila se cesta samostatnému vyhledávání poznatků na podkladě zájmu žáka*“ (Štverák, 1999, str. 59). Štverák uvádí, že každý učitel, snažící se o vědecké promýšlení výchovné problematiky, by se měl seznámit s pedopsychologií neboli pedologií. Dle Vojtky byla pedologie vědou o tělesných, duševních a sociálních zvláštích dětského věku. „*Organizační i vědeckou základnou pro pěstování pedologického výzkumu se stal Pedologický ústav hlavního města Prahy*“ (Vojtko, 2010, s. 21). Tento ústav vznikl v roce 1910.

3.2.2 Daltonský laboratorní plán (USA)

Dle Štveráka vytvořila Helen Parkhurstová (1887 – 1957) Daltonský laboratorní plán založený na novém vztahu mezi učitelem a žáky. Tempo práce přizpůsobují žáci svým možnostem, je odstraněn systém tříd podle věku. Používá metodu individuální práce ve vyučování organizovaném podle problémů. „*Měsíční plány vznikají podle zájmu žáků, kteří uzavřeli smlouvu s učitelem*“ (Štverák, 1999, str. 161). Zvyšuje se zájem a samočinnost žáků, dosahuje se vyšší odpovědnosti i výkonnosti, mizí strach a nechut' ke škole. Václavík (1995) uvádí, že Parkhurstová vnímala školu jako laboratoř, kde děti pracují na pokusech a experimentech. Školní práce probíhá formou pokusů, učební

osnovy jsou převedeny na experimenty. Tato metoda je vhodná pro děti starší 9 let. Žák je svobodný od dogmat i zvonění ve škole, aby mohl pokračovat ve své práci, kterou je zaujat. Je-li zaujat, je mentálně bystřejší, pohotovější a schopen zvládat obtíže při studiu, každý žák tak vstřebává vědomosti svou vlastní rychlostí.

3.2.3 Škola Montessori (Itálie)

Dle Vladimíra Václavíka (1995) Marie Montessori (1870 – 1952) vytvořila v Itálii pedagogický systém používaný dodnes - soustředila se na předškolní výchovu, na výchovu na 1. stupni ZŠ a na výchovu dětí s tělesným a duševním postižením. Její model školní práce je orientován na osobnost dítěte, nikoli na množství osvojených poznatků, jak tomu bylo u tradičního školství. Dítě se učí samo - je obklopeno pomůckami a hračkami a samo si vybírá, s čím bude ve škole pracovat, učitel je spíše pomocníkem dle hesla „Pomoz mi, abych to mohl udělat sám“. Štverák (1999) popisuje fenomén Montessori jako poznatek, kdy je již tříleté dítě schopno se dlouhodobě soustředit na určitou činnost, která u něho vyvolá spontánní zájem. Montessori vyvinula velké množství speciálních pomůcek a hraček ve výuce, mnohé z nich sama vyráběla. Obdobné pomůcky poté používali a dodnes používají následovníci dalších pedagogických směrů. Do popředí se dostává výchova pohybů u běžných činností v přirozeném prostředí (tj. např. chůze, oblékání, práce na zahradě), výchova smyslů pomocí speciálních pomůcek (např. kostky, koule, válečky, skládačky) a výchova řeči (využívá např. kartičky s nalepenými písmeny s různým povrchem: hladký nebo hrubý).

3.2.4 Školní práce a demokratizace školy (Francie)

Václavík (1995) uvádí, že Celestin Freinet (1896 – 1966) se snažil propojit školu se skutečným životem a při organizaci školy podle nových zásad se pojem školní vyučování překrýval s pojmem školní práce. Ve škole zavedl individuální týdenní plány práce místo rozvrhu hodin, zavedl ranní kruh, třídní deníky, třídní noviny, vyučovací projekty, pracovní výchovu, průzkumy, třídní rady a třídní shromáždění. Dále chodil s dětmi ven a seznamoval je s okolním světem, přírodou a prací. Freinet byl prvním učitelem, který „dal dětem slovo“⁷ – učil děti vyjadřovat své myšlenky psaním volných

⁷ Freinet byl těžce zraněn v 1. světové válce, jeho dýchací obtíže způsobily, že nemohl dlouho mluvit, nemohl tedy ani vykládat žákům látku běžným způsobem, ani ovládnout pořádek ve třídě křikem.

(Václavík, 1995, s. 54)

textů. Freinet používal ve své době pokrokové didaktické pomůcky, které se staly inspirací pro jeho následovníky – používal jednoduchou školní tiskárnu, školní kartotéku úkolů jako nejdůležitější pomůcku ve vyučování (zakládaly se v ní výsledky školní práce), dále používal film, gramofon, školní rozhlas a slovníky. Děti se s pomocí slovníků učily ve vyučování pracovat s informacemi.

3.2.5 Waldorfská škola (Německo)

Zakladatelem waldorfské školy je Rudolf Steiner (1864 – 1925). „*Vzdělávání je chápáno jako zvláštní druh umění. Základem výchovných činů je hluboké pochopení rozvíjející se lidské bytosti, znalost člověka čili moudrost o člověku*“ (Václavík, 1995, s. 61). Dle Václavíka je waldorfská škola dvanáctiletá. Učivo je členěno do větších učebních celků, tzv. epoch, které umožňují žákům naučit se vnořit do problému a rozvíjet jejich samostatnost. Waldorfská škola má specifický denní rytmus, součástí školy je práce na zahradě, v dílnách a vědecké bádání, důležitý je umělecký přístup. Waldorfská pedagogika je propojena se zvláštním pohybovým uměním, tzv. eurytmií, která je na školách využívána jako pedagogický prostředek. „*Eurythmii můžeme popsat jako viditelnou řeč a viditelný zpěv*“ (Václavík, 1995, s. 65). Třída často vystupuje na velkých skupinových divadelních představeních – např. na měsíčních slavnostech nebo vánočních hrách. Učitel ztělesňuje ideál lidského charakteru, který prezentuje žákům. „*Namísto soutěživosti se mezi žáky mají uplatňovat principy harmonické spolupráce a sociálního partnerství*“ (Průcha, 2001, s. 39). Steiner vytvořil svou vlastní nauku o člověku – antroposofii.

3.2.6 Jenský plán (Německo)

Dle Václavíka (1995) je zakladatelem Jenského plánu Peter Petersen (1884 – 1952). Ve škole nebyl kladen důraz na vnější kázeň - při hodinách byl hluk, děti se volně pohybovaly po třídě, ale vysoké požadavky byly kladeny na samostatnost žáků a vnitřní kázeň. Žáci byli uspořádání do kmenových skupin podle toho, co zvládnou, nikoli podle ročníků. Třída pracovala podle týdenního plánu práce. Výuka využívala čtyři formy vzdělávání:

- a) rozhovor (žáci sedí v kruhu a hovoří s učitelem, plánují nebo hodnotí svou práci)
- b) práce dětí (práce v malých skupinkách nebo práce jednotlivců, samostatné učení, kdy je učitel pomocníkem)

- c) hra (při vyučování, o přestávkách, ve volném čase – při hře děti rozvíjejí přátelství)
- d) slavnost (probíhala v pondělí ráno a na konci týdne formou zpěvu, scének, gratulací k narozeninám, protože slavnosti podporují dobré vztahy ve školním společenství)

Snahou Petersena bylo, aby všechny děti chodily do školy co nejdéle společně – děti chudé i bohaté, více nadané s méně nadanými, děti různého náboženství.

3.2.7 Pragmatická pedagogika a projektová metoda (USA)

Dle Singule (1991) se v USA na přelomu 19. a 20. století začal rozvíjet první samostatný proud pedagogického myšlení – tzv. pragmatická pedagogika, založená na pragmatické filozofii. Hlavním představitelem byl americký pedagog John Dewey (1859 -1952). Dewey kritizoval herbartovskou školu za pasivitu, uniformitu a odtržení od praktického života. „*V tradičních školách je pro děti velmi málo prostoru k práci. Dílen, laboratoří, materiálů, nářadí, s kterým by dítě mohlo pracovat, tvořit a aktivně zkoumat a také samotného prostoru je nedostatek*“ (Dewey, 1915, s. 22).

Dewey usiloval o to, aby si dítě přálo se učit a aby vědělo, proč se učí. Učivo by mělo vycházet ze situací, se kterými se setká v praktickém životě. Dewey je otcem projektové metody, která umožňuje učit tak, aby žák látku chápal a porozuměl jí. Žák si vědomosti osvojuje tím, že je sám objevuje. „*Důsledně musíme dát každé prožité zkušenosti smysluplný význam*“ (Dewey, 1938, s. 49). Dewey prosazoval myšlenku, že učení není jen přípravou na život, ale je už životem samým. Deweyovy myšlenky uvedl plně do praxe jeho spolupracovník W. H. Kilpatrick⁸, který navrhoval koncentrovat učební látku v projektech se zaměřením na celkový rozvoj osobnosti dítěte. „*Zdůrazňuje například odpovědnost žáka za výsledky jeho jednání*“ (Coufalová, 2006, s. 8). Kilpatrick (1951) ve své knize *Philosophy of Education* uvádí, že nový pohled na vzdělávání musí přinést i změnu vzdělávacích cílů a procesů. „*V projektové metodě viděl Kilpatrick spíše prostředek k výchově charakteru než metodu rozvíjení poznatků*“ (Kratochvílová, 2009, s. 28). Mravní výchova vede žáka ke zjištění, že svoboda jednoho člověka končí tam, kde začíná svoboda druhého člověka. „*Dewey se snažil o reformu školy, která by napomohla reformě společnosti*“ (Coufalová, 2006, s. 8).

⁸ William Heard Kilpatrick (1871 – 1965) byl žákem a později stoupencem J. Deweye.

3.3 Reformní pedagogika a žáci s tělesným postižením u nás

Renotiérová uvádí, že Jan Mauer (1878 – 1937) zavedl u nás termín nápravná pedagogika, který si kladl za cíl pomáhat „abnormálním“ jedincům k tělesnému uzdravení, podněcovat jejich vývoj tělesným a duševním cvičením a připravovat je pro praktický život. „*Byly položeny nejen základy teorie komplexní rehabilitační péče, ale i tzv. „koedukace“ (integrace) tělesně postižených a zdravých dětí a mládeže*“ (Renotiérová, 2005, s. 11). V období mezi válkami byla překládána zahraniční literatura, pořádaly se pedagogické sjezdy, kde si pedagogové předávali zkušenosti, začaly vznikat školy při nemocnicích a pomocné školství. „*Termín pomocná škola vychází ze snahy pomoci, jejímž nezbytným předpokladem je přesná diagnostika a popsání problému. Nikoli segregace*“ (Vojtko, 2010, s. 76). Byl zdůrazňován individuální přístup k žákovi. Renotiérová uvádí, že byla zavedena reedukace, léčebná tělesná výchova a pracovní výchova v rámci komplexní rehabilitace. Součástí výuky byl nácvik řeči, výchova smyslů, cviky paměti a postřehu, dále loutkové divadlo, domácí kinematografie, využívání pomůcek Montessori, při výuce prvouky se využívalo modelů a plastických obrazů. Při výuce čtení používali učitelé písmena vyřezaná ze dřeva a využívali jako čítanku Kožíškova „Poupata“. U žáků, kteří motoricky nevládali psaní, se začínalo skládáním písmen z tyčinek a obloučků a hmoty připomínající dnešní modelínu – pak teprve žáci začali psát. Při výuce matematiky si hráli na kupce, využívali k tomu kupecký krám, kde se učili platit penězi.

V roce 1913 vznikl v Praze Jedličkův ústav jako léčebná a vzdělávací instituce pro děti s tělesným postižením. Titzl (1998) uvádí, že první ředitel Jedličkova ústavu František Bakule (1877 – 1957) ve škole založil pěvecký sbor Bakulata, s nímž jezdil na koncerty po celém světě a sklízel velký úspěch. Pro Bakule byl pěvecký sbor výchovným nástrojem. Bakule nepoužíval rákosku, naopak byl na děti hodný. Učil děti tvořit slohové práce a diskutovat – vytvořit a obhájit svůj názor, což bylo v jeho době neslýchané. Do školy zavedl také trampování a hipoterapii. Prostřednictvím divadelních her propojoval školu s veřejností. Bakule odmítal projevovat faráři očekávanou úctu a odmítal si nechat zasahovat do vyučování, což vyústilo v soudní spor, který Bakule i celý učitelský sbor nakonec vyhrál. Postavení učitelů tehdy zhoršoval fakt, že se z finančních důvodů nechávali najímat jako varhaníci, čímž se museli farářům podřídit.

Druhý ředitel Jedličkova ústavu Augustin Roman Bartoš (1888 – 1969) pro školu koupil automobil a jezdil s ním se žáky na školní výlety a školy v přírodě. Byl

průkopníkem projektového a exkurzního vyučování, o němž napsal knihu *Automobil vychovatelem* (1931) a nápravného psaní nohou nebo ústy u žáků s amputací horní končetiny (kniha *Neobvyklé psaní*, 1943). Titzl uvádí (1998), že Bartoš vynalezl některé pracovní protézy a vyráběl je s dětmi v Jedličkově ústavu, stejně jako školní učební pomůcky. Bartoš ve škole propagoval sport, hudební výchovu, zpěv a ruční práce pro dívky i chlapce. Jedním ze základních výchovných principů byla fyzická práce, zavedl výrobní praxi žáků v továrně. „*Naše děti, které byly ve svém domově odkázány na cizí pomoc, jsou ve škole Jedličkova ústavu vedeny k největší možné soběstačnosti*“ (Bartoš, 1931, s. 6).

Reformním snahám učitelů byl nakloněn i Československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk (1850 – 1937), který dle Kopáče (1971) prosazoval demokratičnost školy a vysokoškolské vzdělání pro učitele. Štverák (1983) uvádí, že Masaryk byl zastáncem vzdělání pro všechny, ale chtěl odlišný typ škol pro chudé a bohaté. Dle Fellnerové a Unterreinerové by v této době utrpěla měšťanská morálka při kontaktu měšťanských dětí s dětmi z nižších vrstev společnosti. „*Na několika čtverečních metrech se žilo, milovalo, rodilo i umíralo*“ (Fellnerová, Unterreinerová, 2014, s. 83). Chudé děti tak disponovaly znepokojivými vědomostmi, které by mohly ohrozit měšťanskou morálku, jež v té době důsledně potlačovala vše, co připomínalo sexualitu. Vzhledem k bídě chudé děti trpěly také svrabem a dalšími infekcemi, které dále přenášely, a tak odpor bohatých k chudým dětem přetrvával i na počátku 20. století.

Dle Titzla přijal Masaryk na hradě delegaci čtyř tělesně postižených členů Bakulovy družiny (tj. bývalých Bakulových žáků) a všemožně podporoval jejich úsilí o vytvoření Ústavu pro výchovu životem a prací, který by lidem s tělesným postižením umožnil stát se finančně nezávislými na společnosti. Od roku 1920 Masaryk zaštiťoval sjezdy učitelů.

Pokud porovnáme úroveň našeho školství na konci 19. století z kapitoly 3.1 s úrovní školství, které se u nás podařilo dosáhnout reformním pedagogům mezi válkami, uvědomíme si, že naše pedagogika udělala během velice krátkého období velký pokrok. Renotiérová označuje toto období za počátek speciálněpedagogického myšlení u nás. V této době se rozvíjí zájem o léčbu, výchovu a řešení právní problematiky postižených a vznikají první odborné ústavy pro osoby s různými typy vad a poruch. „*Jako teoretická disciplína začala být uznávána speciální pedagogika koncem 19. a začátkem 20. století*“ (Renotiérová, 2005, s. 9).

4 Legislativa současného vzdělávání žáků s tělesným postižením

4.1 Plnění povinné školní docházky

Dle § 36, odst. 4 - 5 školského zákona č. 561/2004 Sb. přihlašuje zákonný zástupce dítě k zápisu k povinné školní docházce. Žák plní povinnou školní docházku obvykle v základní škole ve školském obvodu, v němž má žák místo trvalého pobytu (dále jen "spádová škola"). Zákonný zástupce však může pro dítě zvolit jinou základní školu, na jejímž řediteli záleží, zda dítě přijme. Ředitel spádové školy je povinen přednostně přijmout žáky s místem trvalého pobytu v příslušném školském obvodu, a to do výše povoleného počtu žáků uvedeného ve školském rejstříku. Dle § 178 téhož zákona je obec povinna zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky dětí s místem trvalého pobytu na jejím území. Z výše zmíněného vyplývá, že zákonný zástupce má právo vyžadovat na spádové škole, aby přijala jeho dítě s tělesným postižením k povinné školní docházce bez ohledu na to, zda je nebo není škola bezbariérová. O přijetí či nepřijetí žáka rozhoduje ředitel školy. Dle § 164 ředitel školy odpovídá za pedagogický proces, za organizaci a podmínky provozu školy.

➤ Systém kurikulárních dokumentů

„V České republice vytvářejí rámeček pro školní kurikulum vzdělávací standardy, které jsou závazné pro všechny školy příslušného typu“ (Bartoňová, Vítková, 2007, s. 81). Kurikulární dokumenty jsou vytvářeny na státní a školní úrovni. Státní úroveň představují národní program rozvoje vzdělávání v České republice (tzv. Bílá kniha) a rámcové vzdělávací programy (dále jen "RVP"). Školní úroveň představují dle Bartoňové a Vítkové školní vzdělávací programy, podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách. *„RVP pro základní vzdělávání je dokument programový a je normativním východiskem pro tvorbu školních vzdělávacích programů pro základní vzdělávání“* (Bartoňová, Vítková, 2007, s. 89).

➤ Současné formy vzdělávání na základních školách

Dle školského zákona ve znění zákona č. 82/2015 Sb., § 25 se základní vzdělávání uskutečňuje v denní formě vzdělávání. Denní formou vzdělávání se rozumí výuka organizovaná pravidelně každý den v pětidenním vyučovacím týdnu v průběhu školního roku. Dle § 41 může ředitel školy, kam byl žák přijat k plnění povinné školní docházky,

na základě písemné žádosti zákonného zástupce žáka povolit žákovi prvního stupně základní školy individuální vzdělávání. Ředitel školy může povolení individuálního vzdělávání i zrušit. Dle § 16 odst. 9 školského zákona lze pro děti, žáky a studenty s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem zřizovat školy nebo ve školách třídy, oddělení a studijní skupiny. Podmínkou pro zařazení je písemná žádost zletilého žáka nebo studenta nebo zákonného zástupce dítěte nebo žáka, doporučení školského poradenského zařízení a soulad tohoto postupu se zájmem dítěte, žáka nebo studenta.

4.2 Podpůrná opatření ve vzdělávání žáků s tělesným postižením

Dle vyhlášky č. 27/2016 Sb., § 19 jsou žáci s tělesným postižením, jakožto žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, přednostně vzděláváni v běžné třídě běžné školy s využitím podpůrných opatření dle § 16. „*Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta*“ (školský zákon ve znění zákona č. 82/2015 Sb., § 16, odst. 1). Podpůrná opatření jsou poskytována bezplatně. Podpůrná opatření spočívají v :

- a) poradenské pomoci školy a školského poradenského zařízení
- b) úpravě organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání a školských služeb včetně zabezpečení výuky předmětů speciálně pedagogické péče
- c) použití kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek
- d) úpravě očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených rámcovými vzdělávacími programy a akreditovanými vzdělávacími programy
- e) vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu
- f) využití asistenta pedagoga
- g) poskytování vzdělávání nebo školských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených.

Podpůrná opatření se člení do pěti stupňů podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti. Dle Přílohy č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb. uplatňuje škola bez doporučení školského poradenského zařízení podpůrná opatření prvního stupně, sloužící ke

kompenzaci mírných obtíží ve vzdělávání žáka (např. pomalejší tempo práce, drobné obtíže ve čtení, psaní, počítání, problémy se zapomínáním, drobné obtíže v koncentraci pozornosti atd.). Pokud by k naplnění vzdělávacích potřeb žáka nepostačovalo poskytování podpůrných opatření prvního stupně, doporučí škola žákovi využití poradenské pomoci školského poradenského zařízení za účelem posouzení jeho speciálních vzdělávacích potřeb. Školské poradenské zařízení dále stanoví dle vyhlášky č. 27/2016 Sb., § 16 podpůrná opatření druhého až pátého stupně. Podpůrná opatření druhého až pátého stupně lze uplatnit pouze s doporučením školského poradenského zařízení. Doporučená podpůrná opatření škola poskytuje bezodkladně po obdržení doporučení školského poradenského zařízení a udělení písemného informovaného souhlasu zákonného zástupce žáka.

Jednotlivá podpůrná opatření jsou uvedena v Příloze č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb. a ve školském zákoně ve znění zákona č. 82/2015 Sb. – jedná se o tato podpůrná opatření:

➤ **Individuální vzdělávací plán**

Dle školského zákona ve znění zákona č. 82/2015 Sb., § 18 může ředitel školy povolit vzdělávání žáka podle individuálního vzdělávacího plánu (dále jen "IVP"). Dle § 3 vyhlášky č. 27/2016 Sb. je IVP závazným dokumentem pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka, přičemž vychází ze školního vzdělávacího programu a je součástí dokumentace žáka ve školní matrice (viz Příloha C). IVP zpracovává škola, vyžadují-li to speciální vzdělávací potřeby žáka, a to na základě doporučení školského poradenského zařízení a žádosti zákonného zástupce žáka. Školské poradenské zařízení doporučuje IVP jako součást podpůrných opatření stupně II až V. Zpracování a provádění IVP zajišťuje ředitel školy. IVP zpracovává škola ve spolupráci se školským poradenským zařízením, žákem a zákonným zástupcem žáka, není-li žák zletilý. V IVP jsou dále uvedeny informace o:

- a) úpravách obsahu vzdělávání žáka
- b) časovém a obsahovém rozvržení vzdělávání
- c) úpravách metod a forem výuky a hodnocení žáka
- d) případné úpravě výstupů ze vzdělávání žáka.

Dle § 4 školské poradenské zařízení ve spolupráci se školou sleduje a nejméně jednou ročně vyhodnocuje naplňování IVP a poskytuje žákovi, zákonnému zástupci žáka a škole poradenskou podporu.

➤ **Asistent pedagoga**

Dle § 5 vyhlášky č. 27/2016 Sb. asistent pedagoga poskytuje podporu jinému pedagogickému pracovníkovi při vzdělávání žáka či žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v rozsahu podpůrného opatření. „*Asistent pedagoga pracuje podle potřeby se žákem nebo s ostatními žáky třídy, oddělení nebo studijní skupiny podle pokynů jiného pedagogického pracovníka a ve spolupráci s ním*“ (vyhláška č. 27/2016 Sb., §5, odst. 2). Hlavními činnostmi asistenta pedagoga jsou:

- a) pomoc při výchovné a vzdělávací činnosti a pomoc při komunikaci se žáky, zákonnými zástupci žáků a s komunitou, ze které žák pochází
- b) pomoc žákům v adaptaci na školní prostředí
- c) pomoc žákům při výuce a při přípravě na výuku; žák je přitom veden k nejvyšší možné míře samostatnosti
- d) nezbytná pomoc žákům při sebeobsluze a pohybu během vyučování a při akcích pořádaných školou mimo školu.

Příklad pracovní náplň asistenta pedagoga uvádí Příloha G.

➤ **Úprava obsahu vzdělávání žáka**

U podpůrných opatření stupně I se dle Přílohy č. 1 k vyhlášce č. 27/2016 Sb. obsah vzdělávání neupravuje. V rámci podpůrných opatření stupně II – V je nutná úprava obsahu vzdělávání žáka na základě doporučení školských poradenských zařízení. U čtvrtého stupně podpůrných opatření probíhá vzdělávání podle upraveného vzdělávacího programu. U pátého stupně je obsah učiva modifikován a také výrazně redukován.

➤ **Organizace výuky**

Příloha č. 1 k vyhlášce č. 27/2016 Sb. umožňuje u čtvrtého stupně podpůrných opatření zkracovat vyučovací jednotky, část výuky realizovat individuálně nebo je možné stanovit odlišnou délku vyučovací hodiny. Vyhláška stanoví též snížení počtu žáků ve třídě na 4 – 6 u pátého stupně podpůrných opatření. Základní vzdělávání může trvat 10 ročníků namísto běžných devíti.

➤ Speciální pomůcky

V prvním stupni podpůrných opatření se dle Přílohy č. 1, část B vyhlášky č. 27/2016 Sb. využívají pouze běžné učebnice a učební pomůcky. Ve druhém až pátém stupni se pro žáky s tělesným postižením uplatňují kompenzační pomůcky, speciální učebnice a pomůcky a zvláštní softwarové nebo IT vybavení. Finanční náročnost pomůcek je normovaná. Seznam jednotlivých druhů pomůcek je uveden v Příloze A této práce. *„Nezbytnou podmínkou práce s dětmi/klienty s tělesným nebo kombinovaným postižením jsou technické pomůcky a jejich využívání je integrální součástí života každého jedince s poruchou hybnosti“* (Zikl, 2012, s. 79).

4.2.1 Poradenská pomoc speciálně pedagogického centra

Speciálně pedagogická péče o žáka s tělesným postižením spadá do kompetence speciálně pedagogického centra (dále jen "SPC"), jakožto školského poradenského zařízení. Dle školského zákona ve znění zákona č. 82/2015 Sb., § 16a poskytuje školské poradenské zařízení poradenskou pomoc žákovi s tělesným postižením nebo zákonnému zástupci žáka na základě jeho žádosti. Výsledkem poradenské pomoci školského poradenského zařízení jsou zpráva a doporučení (viz Příloha D – F), obojí obdrží zákonný zástupce žáka. *„Doporučení se vyhotovuje za účelem stanovení podpůrných opatření pro vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami“* (vyhláška č. 27/2016 Sb., § 15, odst. 1). V doporučení školské poradenské zařízení uvede závěry vyšetření a podpůrná opatření prvního až pátého stupně, která odpovídají zjištěným speciálním vzdělávacím potřebám a možnostem žáka, a to včetně možných kombinací a variant podpůrných opatření a způsobu a pravidel jejich použití při vzdělávání. Škole poskytuje školské poradenské zařízení pouze doporučení. Školské poradenské zařízení v doporučení stanoví dobu, po kterou je poskytování podpůrného opatření nezbytné, tato doba zpravidla nepřesáhne 2 roky. Zprávu, která obsahuje diagnostickou jednotku, zákonný zástupce škoie předat nemusí.

4.2.2 Poradenská pomoc a intervence školy

„Poskytování poradenské pomoci ve škole zajišťují zejména poradenští pracovníci školy: školní metodik prevence se věnuje péči o žáky s rizikovým chováním a prevenci rizikového chování, výchovný poradce se věnuje podpoře žáků a pedagogických pracovníků při vzdělávání žáků s potřebou uplatňování podpůrných opatření, pokud ve škole pracuje školní psycholog nebo školní speciální pedagog, tak se podílí na

poskytování poradenských služeb i realizaci předmětu speciálně pedagogické péče“ (Příloha č. 1 k vyhlášce č. 27/2016 Sb.).

Příloha č. 1 k vyhlášce č. 27/2016 Sb. stanoví odlišný typ intervence školy pro podpůrná opatření prvního stupně a pro podpůrná opatření stupně II až V. Pro podpůrná opatření prvního stupně stanoví vyhláška následující postup intervence školy:

- a) přímá podpora žáka učitelem ve výuce
- b) vytvoření plánu pedagogické podpory
- c) metodická a konzultační podpora pedagogických pracovníků ze strany školy
- d) spolupráce uvnitř školy - ředitel školy pověří koordinací plánu pedagogické podpory třídního učitele, učitele předmětu nebo poradenského pracovníka školy.

Intervence školy ve druhém až pátém stupni podpůrných opatření spočívá v zajištění předmětu speciálně pedagogické péče a v zajištění pedagogické intervence. Současně probíhá metodická podpora školského poradenského zařízení v rozsahu 2 - 3 hodin měsíčně.

➤ **Plán pedagogické podpory**

Dle § 10 před zahájením poskytování podpůrných opatření prvního stupně zpracuje škola plán pedagogické podpory žáka (viz Příloha H). Ke zpracování plánu pedagogické podpory se přistupuje, pokud nepostačuje přímá podpora žáka učitelem ve výuce. „*Plán pedagogické podpory zahrnuje zejména popis obtíží a speciálních vzdělávacích potřeb žáka, podpůrná opatření prvního stupně, stanovení cílů podpory a způsobu vyhodnocování naplňování plánu*“ (vyhláška č. 27/2016 Sb., § 10, odst. 2). S plánem pedagogické podpory seznámí škola žáka, zákonného zástupce žáka, všechny vyučující žáka a další pedagogické pracovníky podílející se na provádění tohoto plánu. Plán obsahuje podpisy osob, které s ním byly seznámeny. Plán pedagogické podpory škola průběžně aktualizuje a poskytování podpůrných opatření prvního stupně škola průběžně vyhodnocuje. „*Nejpozději po 3 měsících od zahájení poskytování podpůrných opatření poskytovaných na základě plánu pedagogické podpory škola vyhodnotí, zda podpůrná opatření vedou k naplnění stanovených cílů*“ (vyhláška č. 27/2016 Sb., § 10, odst. 5). Pokud nevedou, doporučí škola zákonnému zástupci využití poradenské pomoci školského poradenského zařízení, které obvykle stanoví podpůrná opatření vyšších stupňů.

➤ **Pedagogická intervence**

Dle Přílohy č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb. probíhá pedagogická intervence u podpůrných opatření stupně II až V, je realizována prostřednictvím pedagogického pracovníka školy, probíhá formou individuální nebo skupinové práce a slouží zejména k podpoře vzdělávání žáka ve vyučovacích předmětech, kde je třeba posílit jeho vzdělávání, případně ke kompenzaci nedostatečné domácí přípravy na výuku. Pozornost se věnuje dlouhodobé práci se třídou a její vztahovou sítí.

➤ **Předmět speciálně pedagogické péče**

Předmět speciálně pedagogické péče se zajišťuje u podpůrných opatření stupně II – V na základě doporučení SPC. *„Předmět speciálně pedagogické péče je zajišťován pedagogickými pracovníky školy s rozšířenou kompetencí pro oblast speciální pedagogiky, speciálními pedagogy školy nebo školského poradenského zařízení při dodržení nejvyššího počtu povinných vyučovacích hodin“* (vyhláška č. 27/2016 Sb., Příloha č. 1, část A). Spočívá v nápravě např. logopedických obtíží, specifických poruch učení, rozvoji grafomotorických dovedností, rozvoji vizuálně percepčních dovedností, v řečové výchově, v rozvoji zrakového a sluchového vnímání, ve zdravotní tělesné výchově a v nácviku sociální komunikace. Náprava může probíhat formou reedukačních skupin⁹. Ve stupni IV a V toto podpůrné opatření směřuje k dosažení nejvyšší možné samostatnosti žáka.

⁹ Dle Zikla je při reedukaci a kompenzaci handicapů u dětí s tělesným postižením možno využívat informačních a komunikačních technologií - tj. ICT (Zikl, 2012, s. 27).

5 Metodologie práce

5.1 Cíl průzkumu a průzkumné otázky

Cílem průzkumu je objasnit současný stav vzdělávání žáků s tělesným postižením na běžných základních školách Kutnohorska. Průzkum se zaměřuje na reálný průběh vzdělávání a zjištění míry využívání modelu výuky reformních pedagogů v dnešní praxi. Pro účely průzkumu byly definovány následující průzkumné otázky:

- a) Jaké reformně pedagogické metody jsou využívány při vzdělávání integrovaných žáků s tělesným postižením na běžných ZŠ v regionu?
- b) Které z výukových metod reformních pedagogů se v současné době na Kutnohorsku nevyužívají?
- c) V čem spočívají výhody dnešního způsobu vzdělávání žáků s tělesným postižením oproti možnostem reformních pedagogů?
- d) S jakými překážkami se integrovaní žáci s tělesným postižením při svém vzdělávání v běžné ZŠ setkávají?

5.2 Charakteristika průzkumného souboru

➤ Vymezení průzkumného souboru

Základní soubor tvoří všechny školy Kutnohorska, vzdělávající žáky prvních až devátých tříd ve druhém pololetí školního roku 2015/2016. Při průzkumu bylo dotazováno celkem 37 škol z regionu. Ve zmíněném počtu škol je zahrnuto 31 běžných základních škol, 3 víceletá gymnázia a 3 základní umělecké školy. Výběrový soubor tvoří dva žáci s tělesným postižením integrovaní do běžných základních škol v regionu. Více integrovaných žáků s tělesným postižením na Kutnohorsku není.

5.3 Sběr dat

5.3.1 Metody použité ke sběru dat

➤ Metoda rozhovoru

Při průzkumu byla použita metoda osobního rozhovoru a metoda telefonického rozhovoru. Prostřednictvím osobního rozhovoru jsem čerpala informace o probíhající integraci přímo na základních školách, vzdělávajících integrované žáky s tělesným postižením. Informace jsem získala od integrovaného žáka, od jeho vyučujících, od

asistentů pedagoga a od ředitelky škol. Metodou telefonického rozhovoru jsem shromažďovala informace z ostatních ZŠ v regionu. Metodu telefonického rozhovoru jsem zvolila pro účely shromažďování informací z 37 škol v regionu, protože nebylo možné všechny osobně navštívit. Telefonicky jsem ověřovala informace o počtech integrovaných žáků získané z odborů školství městských úřadů jednotlivých správních obvodů okresu Kutná Hora, dále jsem zjišťovala, zda školy vzdělávají žáky s tělesným postižením bez režimu speciálního vzdělávání a zda by v tuto chvíli bylo možno překonat bariérovost školní budovy a přijmout ke vzdělávání žáka s tělesným postižením.

➤ **Metoda dotazníku**

Na základě poznatků o reformním pedagogickém hnutí, uvedených ve třetí kapitole, byl vypracován dotazník (viz Příloha A), jehož prostřednictvím jsem se dotazovala integrovaných žáků s tělesným postižením, zda ve škole využívají konkrétní metody školní práce, které v našem školství poprvé použili reformní pedagogové. Jednotlivé termíny v dotazníku byly ústně objasněny tak, aby žák otázkám porozuměl. Úkolem žáka bylo zaškrtnout odpověď „ano“ nebo „ne“.

➤ **Metoda pozorování**

Metodu pozorování jsem využila při osobní návštěvě ve třídě s integrovaným žákem s tělesným postižením, a to ve vyučovacích hodinách a o přestávkách. Cílem bylo ověřit si úplnost informací, potřebných pro vypracování případové studie, získaných prostřednictvím rozhovoru.

5.3.2 Postup sběru dat

Informace o počtech integrovaných žáků (viz kap. 6.1), zjištěné z odboru školství prostřednictvím e-mailu byly v cílových školách ověřeny telefonicky a po jejich potvrzení byla dohodnuta osobní návštěva školy.¹⁰ Zde proběhl další sběr informací prostřednictvím osobního rozhovoru, pozorování a dotazníku. Informace získané prostřednictvím osobního rozhovoru a pozorování byly následně vyhodnoceny a staly se podkladem pro vypracování případových studií (viz kap. 6.2). Informace získané

¹⁰ V jednom případě se informace ukázala být neplatnou z důvodu přestěhování žáka.

metodou dotazníku poskytly odpověď na průzkumné otázky, týkající se využívání metod výuky reformních pedagogů při vzdělávání integrovaných žáků s tělesným postižením v současných základních školách na Kutnohorsku (viz kap. 6.3). Informace z ostatních ZŠ v regionu, získané prostřednictvím telefonických rozhovorů umožnily popsat aktuální možnosti integrace žáků s tělesným postižením do běžných ZŠ v regionu (viz kap. 6.4).

6 Výsledky průzkumu

Průzkum proběhl na Kutnohorsku v květnu a červnu 2016.

6.1 Počty reálně vzdělávaných žáků s tělesným postižením v regionu

Z odborů školství městských úřadů jednotlivých správních obvodů okresu Kutná Hora jsem obdržela informaci, že na Kutnohorsku se ve školním roce 2015/2016 vzdělávají celkem 3 integrovaní žáci s tělesným postižením. V praxi jsem zjistila, že jeden žák s diagnózou progresivní svalové dystrofie¹¹ přestoupil v průběhu školního roku do základní školy v jiném okrese. Dotazníky (viz Příloha A) tedy vyplnili pouze dva integrovaní žáci. Lékařskou diagnózou, pro kterou byla doporučena jejich integrace, je vrozený rozštěp páteře a progresivní svalová dystrofie. Při telefonickém průzkumu jsem dále zjistila, že ze ZŠ Kutná Hora loni odešel integrovaný žák s diagnózou dětská mozková obrna upoutaný na invalidní vozík na střední školu do Prahy a v základní škole v Malešově bude od 1. září 2016 v první třídě vzděláván žák taktéž upoutaný na invalidní vozík. Na ostatních základních školách Kutnohorska jsou vzděláváni dva žáci s malformací horní končetiny¹² a jeden žák s kongenitální svalovou tortikolis¹³. Žádný z nich však není integrován. Pro ucelenost informací o počtech tělesně postižených dětí v regionu jsem se dotazovala v Jedličkově ústavu, který je pro Středočeský kraj jedinou speciální školou pro žáky s tělesným postižením. V Jedličkově ústavu mi bylo sděleno, že v současné době vzdělávají žádného žáka s tělesným postižením z okresu Kutná Hora. V okrese Kutná Hora se tedy ve školním roce 2015/2016 na běžných základních školách vzdělávali pouze dva integrovaní žáci s tělesným postižením. V režimu individuálního vzdělávání se nevzdělávalo na Kutnohorsku žádné dítě s tělesným postižením.

¹¹ Dle Vítkové jde o dědičné degenerativní onemocnění s nepříznivou prognózou, kdy jsou svalová vlákna nahrazována vazivovou a tukovou tkání.

¹² „Malformací rozumíme patologické vyvinutí různých částí těla, nejčastěji končetin“ (Vítková, 2006, s. 65). V praxi se jedná o žáka, který má kratší jednu horní končetinu.

¹³ Kongenitální = vrozený, tortikolis = chorobný sklon hlavy ke straně pro křeč nebo zkrácení kývače stejné strany (Akademický slovník cizích slov, 1998)

6.2 Případové studie

➤ Případová studie č. 1

Desetiletý chlapec s diagnózou Duchenneova svalová dystrofie je ve školním roce 2015/2016 po dvou odkladech povinné školní docházky žákem druhé třídy ZŠ. Jedná se o malou vesnickou ZŠ pro 80 žáků, nabízející vzdělávání pro žáky první až páté třídy. Škola nebude z důvodu ochrany osobních údajů v práci jmenována. Chlapec je místní, všechny své spolužáky i učitele zná již od mateřské školy – od doby, kdy se jeho onemocnění neprojevovalo. Žák byl postupně integrován ve škole, která není bezbariérová. Do třídy v přízemí budovy vyjede s pomocí přenosných ližin. Od loňského roku je chlapec upoután na mechanický invalidní vozík, s oporou je schopen se krátkou dobu udržet ve stoji. Stoj potřebuje po použití toalety k hygieně a oblékání - v této oblasti je plně závislý na pomoci asistentky. Uvažuje se o zřízení přebalovacího pultu, který bude již při nepatrném zhoršení zdravotního stavu nutností. Asistentka pracuje jako asistent pedagoga, osobní asistent a vychovatelka školní družiny. Chlapce během dne paní asistentka sama přenáší z vozíku na relaxační pytel a zpět – dle aktivit zadaných učitelkou a dle únavy chlapce. Po obědě jej nosí do prvního patra, kde sídlí školní družina. Chlapec je velmi drobný a štíhlý. Se školou se účastní všech školních výletů. Při posledním výletu došlo k pádu z vozíku při mírném naklonění vozíku. V důsledku progresu onemocnění se chlapec nebyl schopen udržet ve vzpřímeném sedu ani dát si při pádu před obličej ruce, tudíž si způsobil značné odřeny v obličeji. Chlapec událost nesl naprosto klidně a uklidňoval nešťastné pedagogy slovy „to nic, paní učitelko, to se stane“. Od té doby používá na vozíku fixační popruhy. Při práci v hodinách spolužákům zatím s pomocí asistentky stačí, pouze se brzy unaví. Únavu nelze přehlížet v žádné oblasti činnosti, protože by mohla vést k nevratnému zhoršení zdravotního stavu. Letos chlapec prodělal virózu, jejímž následkem bylo trvalé celkové oslabení svalové síly. Od té doby musí při příchodu do školy asistentka chlapci zvednout ruce z klína na lavici, poté je schopen pracovat samostatně. Nezvládá stříhání a trhání papíru, jeho jemná motorika je limitovaná. Píše perem nebo tužkou, pracuje na tabletu, který mu poskytuje malou pracovní plochu, již je schopen obsáhnout. Do budoucna se neuvažuje o práci na klasickém PC, který vyžaduje velký rozsah hybnosti, spíše se setrvá u tabletu, dokud chlapec zvládne horní končetiny ovládat. Pomůcky z aktovky většinou chlapci vyndávají spolužáci. Často potřebuje dopomoc při obědě ve školní jídelně. Jeho pohyby jsou pomalé a nejisté. Pomalu a potichu i mluví. Intelekt

není vůbec zasažen. Má rád pohádky o čarování, zvláště víly, které létají. Dle paní učitelky se létajícími postavami začal intenzivně zabývat v době, kdy přestal chodit. Někdy kreslí sebe, jak létá. Chlapec má výjimečné výtvarné nadání – pracuje velmi precizně, s citem pro barvy. O Vánocích děti psaly svá přání na nafukovací balóčky. Hodně dětí napsalo, že by si přálo, aby tento jejich kamarád opět chodil. Všichni ho znají z doby, kdy byl zdravý a velmi si uvědomují zhoršování jeho zdravotního stavu. Chlapec ví, jakou má jeho onemocnění prognózu, snáší jej velmi klidně a vyrovnaně, nikdy nepodléhá depresím. Rodiče nesou tento fakt špatně, došlo k rozpadu rodiny. Všichni pedagogové školy jezdí kvůli chlapci na odborná školení, ve svém volném čase navštívili Jedličkův ústav a jiná zařízení, aby se dověděli, jaké kompenzační pomůcky by mu mohly usnadnit školní práci a jak s chlapcem nejlépe pracovat. Třídní učitelka vystudovala speciální pedagogiku a při své současné práci uplatňuje zkušenosti, které získala při odborných praxích během svého studia. Čtení žáky vyučuje metodou sfumato¹⁴, matematiku metodou profesora Hejného, ve výuce používá okrajově pomůcky Montessori. Zvonění je ve škole spíše orientační, děti zaujaté činnostmi se jím od práce nedají vyrušit. Ve škole vládne báječná, přátelská atmosféra a chlapec je zde evidentně velmi šťastný. Příloha B obsahuje fotodokumentaci třídy.

➤ Případová studie č. 2

Čtrnáctiletá dívka s diagnózou rozštěp páteře¹⁵ v bederní oblasti a hydrocefalus je ve školním roce 2015/2016 žákyní 7. třídy. Je zařazená do režimu speciálního vzdělávání formou individuální integrace za pomoci asistenta pedagoga. Dívka je upoutaná na invalidní vozík, neovládá dolní končetiny, nestojí, její sed není stabilní, má skoliózu¹⁶, omezení rozsahu hybnosti v kloubech celého těla pro svalové zkrácení a malou svalovou sílu, má parézu¹⁷ horních končetin, které inklinují k flekčnímu držení, dívka trpí inkontinencí¹⁸ moči i stolice a oční vadou korigovanou brýlemi. Během školní docházky na prvním stupni ZŠ byl zjištěn průměrný intelekt, při opakovaném vyšetření v roce 2016 zjištěno hraniční pásmo širšího průměru s výraznou pozitivní dominancí ve verbální části testu. Žákyně je osvobozena z tělesné a pracovní výchovy, v některých

¹⁴ Sfumato = splývavé čtení.

¹⁵ Dle Vítkové je rozštěp páteře vrozeným postižením a vzniká nesprávným uzavřením páteřního kanálu, nejčastěji v bederní části. „*Intelekt nebývá u dětí postižen.*“ (Vítková, 2006, s. 49)

¹⁶ Vítková charakterizuje skoliózu jako boční vychýlení páteře od středové roviny.

¹⁷ Paréza je částečná ztráta hybnosti, neúplná obrna.

¹⁸ Inkontinence je neschopnost kontrolovat vyprazdňování.

předmětech je mírně redukován obsah učiva. Se souhlasem lékaře, speciálního pedagoga a rodičů navštěvuje s asistentkou volitelný předmět sportovní hry. Účast na sportovních hrách slouží k rehabilitaci.

Základní škola, kterou navštěvuje, je bezbariérová. Dle asistentky pedagoga dívka první stupeň ZŠ zvládala s asistentkou bez obtíží. Asistentka ji vozila autem do školy a ze školy, při nástupu a výstupu ji přenášela na vozík. Ke konci páté třídy bylo již přenášení pro asistentku fyzicky neúměrně náročné, proto nyní rodiče zajišťují dopravu sami. Asistentka doporučuje dívce, aby posilovala horní končetiny a naučila se přesuny z vozíku do auta a zpět sama, tento nácvik zatím nezačal. Matka jezdí dívku každý den do školy cévkovat. Asistentka doporučuje, aby se dívka cévkování naučila sama. Ve všech ohledech vede dívku asistentka k samostatnosti a soběstačnosti, což dívka plní nerada. Rodiče se snaží spíše vyhovět přáním dívky. Asistentka zavedla dívce notýsek, do kterého dívka zaznamenává vše, co celý den dělala. Obsah notýsku pak prezentuje asistentce nebo třídní učitelce, což ji velmi baví. Notýsek je jedinou fungující motivací k samostatné aktivitě dívky. Nedávno pořídili rodiče na pohyb doma elektrický invalidní vozík. Od té doby, co jej dívka používá, došlo ke zhoršení rozsahu hybnosti horních končetin a k zhoršení flekčního držení levé horní končetiny. Při samostatném pohybu na mechanickém vozíku není dívka poslední dobou schopná jet rovně, protože ji levá ruka neposlouchá.

Asistentka pozoruje změnu ve vztazích se spolužáky při přechodu na druhý stupeň ZŠ. Na prvním stupni si dívka s dětmi hezky rozuměla, ale postupně se spolužákům začala „vzdalovat“. Všichni spolužáci jsou stále nesmírně ohleduplní a snaží se pomáhat. Když není dívka ve škole, ptají se na ni, když měla jít na operaci, vybrali peníze a koupili jí dárek a celá třída ji pak jela navštívit. Dle asistentky dívka postupně přestává rozumět zájmům dětí, sama žádné výrazné zájmy nemá a tak je obtížné najít společné téma k hovoru. Asistentka se snaží komunikaci se spolužáky podporovat, přesto dívka nemá ve třídě blízkého kamaráda. Jejím největším zájmem je škola, kde je velmi šťastná. Ráda si také povídá s dospělými, má velmi bohatou slovní zásobu. Nejbližší osobou je dívce její asistentka, které se svěřuje i se situacemi, které doma občas zažívá – asistentka jí poskytuje nezaujatý názor na situaci, snaží se jí vysvětlit, proč se dospělí chovají tak a ne jinak. Všeobecně lze říci, že dívka vyžaduje, aby se vše dělo tak, jak ona vymyslí, ráda poroučí dětem i dospělým. Rehabilitovat programově nechce. Jak může, tělesné cvičení odbývá, proto dochází k postupnému zhoršování hybnosti, přestože každý měsíc navštěvuje fyzioterapeuta.

Ke zhoršení prospěchu na druhém stupni došlo i vlivem toho, že mají žáci každý předmět v jiné místnosti a s jiným učitelem. Asistentka hodně pomáhá jak dívce s učivem, tak i učitelům v odhadnutí rozsahu učiva, které dívka zvládne. Největší obtíže přetrvávají v matematice, která vyžaduje abstraktní myšlení. Podrobněji vysvětlit zadání úkolu potřebuje téměř ve všech předmětech, stejně jako povzbuzování k dokončení úkolu. Nejistě se orientuje na stránce. Její písmo je srovnatelné s vrstevníky, jen někdy nestíhá psát zápisky – asistentka dopisuje do sešitů chybějící části, rodina se pak doma s dívkou do školy svědomitě připravuje. Když není dívka ve škole, asistentka zajišťuje doplnění látky a jednou týdně ji jezdí doučovat. Slabší výkon podává dívka překvapivě i v hodinách práce s počítačem. Velmi nerada kreslí. Ráda hraje florbal, přestože pouze na rekreační úrovni. Dívku baví také vaření.

SPC doporučuje ve škole přednostně rozvíjet sebeobsluhu, dívka ale často odmítá spolupracovat. Umí si pouze svléknout svetr, oblékat se neumí a nerada se to učí. Zvládne se celkově umýt, ale při obrovské časové dotaci. Při jídle potřebuje pomoc zřídká. Rodina má dle doporučení SPC zajistit každodenní cvičení. Přílohy D - H uvádí IVP, zprávu a doporučení SPC a náplň práce asistenta pedagoga. Na prvním stupni ZŠ dívka využívala polohovací lavici, nyní zvládá práci u běžné lavice, což je výhodné při přesunu z učebny do učebny. Jiné speciální pomůcky nepoužívá. Z důvodu cévkování nepoužívá ani bezbariérovou toaletu, kterou škola disponuje. Nutnou kompenzační pomůckou je mechanický invalidní vozík a výtah.

6.3 Využívání výukových metod reformních pedagogů na základních školách Kutnohorska

Dotazníkový průzkum prokázal přesah reformně pedagogického hnutí do dnešního způsobu vzdělávání žáků s tělesným postižením, neboť učitelé ve školách využívají téměř všechny metody školní práce, které využívali reformní pedagogové. Jediná metoda, která se v základních školách na Kutnohorsku nevyužívá je „eurythmie“. Dotazovaní také osobně nezpívají v pěveckém sboru, ale je to proto, že nechtějí využít možnost pěvecký sbor navštěvovat. Metodou rozhovoru s učiteli jsem si ověřila, že reformně pedagogické metody používají učitelé nejen při výuce žáků s tělesným postižením, ale v menší míře i při výuce žáků intaktních. Při individuální práci s tělesně

postiženým žákem volí asistent pedagoga pod vedením učitele výukové metody individuálně dle speciálních vzdělávacích potřeb žáka.

Výsledek průzkumu prokázal, že běžné základní školy v regionu ve výuce hojně využívají téměř všechny reformně pedagogické metody uvedené v dotazníku a ve výuce učitelé používají i obdobné pomůcky (např. tiskárna, film, pomůcky Montessori), se kterými pracovali reformní pedagogové. Využívána v současné době není pouze eurhythmie jakožto součást waldorfské pedagogiky.

6.4 Potenciální možnosti vzdělávání žáků s tělesným postižením v regionu

„V zásadě se mohou žáci s tělesným postižením vzdělávat ve všech typech škol našeho školského systému. Úspěšné společné vzdělávání tělesně postižených a intaktních žáků ve smyslu realizace společenské integrace vyžaduje adekvátní architektonické, organizační, personální a materiální vybavení“ (Vítková, 2006, s. 181). V rámci průzkumu jsem ověřovala, zda jsou základní školy v regionu připraveny ve smyslu výše uvedeného citátu v současné době přijmout žáka s tělesným postižením. Informace jsem zjišťovala telefonicky na 31 běžných základních školách a třech víceletých gymnáziích v regionu. Pro ucelenost informací jsem dotazovala také tři základní umělecké školy, působící v regionu.

V regionu Kutnohorska jsou čtyři bezbariérové školy pro základní vzdělávání – ZŠ Čáslav - ulice Sadová, ZŠ Jana Palacha Kutná Hora, ZŠ Žehušice a Gymnázium Jiřího Ortena Kutná Hora (osmiletý studijní obor). Každá z bezbariérových škol má bezbariérový vchod, výtah a bezbariérovou toaletu. Pracoviště žáka s tělesným postižením se upravuje dle jeho individuálních potřeb na základě doporučení SPC. V ZŠ Malešov bude od 1. 9. 2016 vzděláván žák upoutaný na invalidní vozík a v současné době probíhá rekonstrukce školy za účelem odstranění bariér. V červnu 2016 měla škola vybudovány bezbariérovou toaletu, pracovalo se na vytvoření nájezdové plošiny u vchodu do budovy a na rozšíření vchodových dveří. V příštích letech proběhne vybudování výtahu, ZŠ Malešov se tak stane pátou bezbariérovou školou v regionu.

Na telefonickou otázku, zda by bylo ostatních 29 bariérových ZŠ v regionu v tuto chvíli schopno přijmout žáka s tělesným postižením, odpověděly všechny školy, že z hlediska personálního problém neshledávají, z hlediska organizačního a

materiálního by vzdělávání bylo možné zajistit, všechny jsou tedy schopny přijmout žáka s tělesným postižením, který nemá poruchu lokomoce¹⁹. Momentálně není žádná ze škol schopna přijmout vozíčkáře z důvodu architektonických bariér (viz kapitola 6.4.1). Žádná z dotazovaných škol nemá bezbariérovou toaletu. Čtyři školy by do učebny překonávaly méně než 5 schodů pomocí přenosných ližin. Ostatní školy by musely zajistit přesun žáka do prvního patra. Odstranění bariér je dle zákona č. 82/2015 Sb. § 178 povinna zajistit obec pro plnění povinné školní docházky dětí s místem trvalého pobytu na jejím území. Tři z dotázaných škol měly v minulosti zkušenost se vzděláváním žáka upoutaného na invalidní vozík. Překonávání architektonických bariér se konalo prostřednictvím mechanického přenášení žáka.

Jako doplňkovou informaci jsem se telefonicky zeptala na možnost vzdělávání žáka s tělesným postižením v základních uměleckých školách (dále jen "ZUŠ") v regionu. Momentálně se v žádné z nich žák s tělesným postižením nevzdělává. Bezbariérová je ZUŠ ve Zručí nad Sázavou. V Kutné Hoře má ZUŠ dvě budovy bezbariérové, jedna historická budova nemá bezbariérový přístup. V Čáslavi budova ZUŠ není bezbariérová, ale studium absolvoval v minulosti žák s berlemi.

6.4.1 Požadavky na bezbariérové užívání školy

Vyhláška č. 398/ 2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb označuje pro potřeby vyhlášky osoby s tělesným postižením jako „osoby s omezenou schopností pohybu“. Tato kapitola uvádí informace důležité pro školy²⁰, ve kterých budou prováděny bezbariérové úpravy – tj. změny dokončených staveb občanského vybavení.

Škola musí zajistit vyhrazená stání pro vozidla přepravující osoby těžce pohybově postižené. Tato stání musí být umístěna nejbližší vůči vchodu a východu z příslušné stavby nebo výtahu a stání musí mít šířku nejméně 3500 mm. Dle § 5 musí být přístupy do staveb bez schodů a vyrovnávacích stupňů. Lze využít bezbariérovou rampu stanovených rozměrů nebo zdvihací plošinou. Pokud je u změn dokončených staveb užíván zvláštní bezbariérový vstup, musí být dle § 9 na vhodném místě umístěna informace včetně symbolu o jeho umístění a přístupové trase k němu. Nejmenší

¹⁹ Lokomoce = aktivní pohyb organismu z místa na místo (Petráčková, Kraus, 1998, s. 466)

²⁰ Dle vyhlášky č. 398/ 2009 Sb. jsou pro nově budované bezbariérové školy technické požadavky zabezpečující bezbariérové užívání staveb přísnější než pro změny dokončených staveb.

rozměry symbolu jsou 100 mm x 100 mm. Dveře v budově musí být chráněny proti mechanickému poškození vozíkem a musí splňovat stanovené rozměry.

Stavby se přednostně vybavují výtahy. U změn dokončených staveb s nejméně dvěma podlažími, u kterých nelze z technických důvodů dodatečně zřídit výtah ani bezbariérovou rampu, musí být dle § 6 zajištěno bezbariérové užívání alespoň vstupního podlaží.

Bezbariérový záchod musí splňovat velké množství kritérií, týkajících se technického provedení i vybavení prostoru. Kabina s využitím asistence musí mít šířku nejméně 2200 mm a hloubku nejméně 2150 mm. Mimo jiné zde musí být umístěn ovladač signalizačního systému nouzového volání a zámek dveří musí být odjistitelný zvenku.

Dle § 4 vyhlášky č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých musí být pro žáky se zdravotním postižením být ve školách zajištěny podmínky podle druhu jejich zdravotního postižení. V učebnách musí být vytvořeny relaxační koutky s odpovídajícím vybavením umístěné mimo prostor lavic. Dle § 11 se pro žáky s těžším či kombinovaným zdravotním postižením používají ortopedické vertikalizační školní lavice podle doporučení odborného rehabilitačního pracovníka s možností jejich polohování.

6.5 Diskuse

Z hlediska individuální integrace mě velice překvapila neobyčejně velká míra pracovního nasazení, jež byla evidentní u pedagogů, vzdělávajících integrovaného chlapce s progresivní svalovou dystrofií ve škole, která není bezbariérová. Celý pedagogický sbor tak umožňuje chlapci prožít poslední roky jeho života v prostředí, které má rád. Zároveň jsem v případě druhé případové studie vnímala bezmocnost asistentky pedagoga, jejíž velké úsilí při rozvoji samostatnosti a sebeobsluhy dívky nepřináší očekávané výsledky. Asistentka pedagoga sleduje postupné zhoršování celkové hybnosti dívky narozené s rozštěpem páteře, ke kterému dochází vlivem příliš ochranného přístupu rodiny. Lze předpokládat, že ke zhoršování hybnosti by nemuselo docházet při intenzivnější rehabilitaci, kterou sama dívka nemá ráda. Vítková (2004) uvádí, že děti s rozštěpem páteře většinou navštěvují speciální základní školu pro

tělesně postižené z důvodu potřeby zvýšené zdravotnické péče. Je možné, že při vzdělávání ve speciální škole pro děti s tělesným postižením, kde je rehabilitace součástí vyučování dle individuálních potřeb žáků, by dívka ke cvičení našla lepší motivaci díky dlouholeté zkušenosti personálu a kontaktu s vrstevníky se stejným postižením.

Titzl (1998) uvádí, že na počátku dvacátého století měly všechny hlavní skupiny zdravotně postižených dětí a mládeže u nás ku pomoci odborné ústavy, kde se jim dostávalo výchovy, vzdělání i léčby. Počet míst však nedostačoval potřebě. Učitelé se v té době setkávali u žáků s jinými diagnózami tělesného postižení než dnes – nejčastěji přicházeli dle Titzla rachitici, žáci s tuberkulózou kostí a kloubů a žáci po úrazech. Dětská mozková obrna byla tehdy označována jako Littleova choroba a nevyskytovala se často. Rozdílů proti minulosti je kromě lékařských diagnóz dnes více. Dnes máme ve speciálním školství dostatečné kapacity pro vzdělávání žáků s tělesným postižením. Pro dnešní žáky není problémem dojíždění, nemusí tedy nutně volit internátní instituci, což bylo před sto lety nepředstavitelné. Zákonný zástupce se dnes může rozhodnout také pro vzdělávání dítěte upoutaného na invalidní vozík v běžné ZŠ nebo pro individuální vzdělávání doma. Zákonný zástupce svou volbou vzdělávací instituci do velké míry určuje budoucnost dítěte. Měl by zvolit takovou instituci, kde bude dítě spokojené, která jej připraví co nejlépe na samostatný život v dospělosti, ale zároveň takovou, která bude schopna zajistit dostatečnou rehabilitaci, zabraňující nevratnému zhoršování hybnosti dítěte.

Diskutovat by se snad mohlo nad otázkou, zda mají dnes učitelé lepší společenskou autoritu, než měli před sto lety. Každopádně výchozí pracovní podmínky učitelů jsou v dnešní době nesrovnatelně lepší než v době působení reformních pedagogů – vysokoškolské vzdělání učitelů je nutností, zlepšily se hmotné poměry učitelů, učitelky dnes nikdo nenutí k celibátu a církev na státních školách do výuky nezasahuje. Stát všestranně nastavil podmínky ke vzdělávání tak, aby umožnil učitelům co nejlepší orientaci na žáka a aby žákovi poskytl podpůrná opatření „na míru“ tak, aby byly naplněny jeho speciální vzdělávací potřeby. Naproti tomu Piťha ve svém hodnocení vývoje speciální pedagogiky za uplynulých sto let upozorňuje na nebezpečný nárůst byrokratických systémů projevujících se např. v přijímání abstraktních nadnárodních dokumentů. „*Nadšená a dobrá vůle autorů vedou k tomu, že je dokument vyneseno do úrovně zcela nereálného světa tvořeného dokonalými, ale neexistujícími lidmi*“ (Piťha in Vojtko, 2011, s. 7). Při překladu takového dokumentu do cizích jazyků

pak dle Piřhy dojde k dalšímu odchýlení, vedoucímu k tomu, že přijatou dohodu interpretuje každá země jinak. Značná část učitelů, se kterými jsem se ve školách setkala, vnímá s nelibostí narůstající množství administrativy, neboť má pocit, že je tyto nové povinnosti připravují o čas a síly, které by bylo třeba věnovat především dětem.

7 Závěr

Speciálně pedagogická péče o dítě s tělesným postižením musí začít v raném věku dítěte. „*Jestliže promeškáme období v prvních letech života dítěte a neposkytneme mu odpovídající podporu v jeho vývoji, je obtížné a často nemožné tuto situaci později napravit*“ (Pipeková, Vítková, 2010, s. 214). Rodina dítěte s tělesným postižením by dříve, než bude stanovena diagnóza, měla navázat spolupráci se střediskem rané péče, které rodinu provází a pomáhá zajistit nejlepší možný vývoj dítěte. Dítě s tělesným postižením nastupující do ZŠ by mělo být v péči SPC, poskytujícího speciálně pedagogickou podporu obvykle již v předškolním období tak, aby bylo dítě co nejlépe připraveno k plnění povinné školní docházky. SPC poskytuje odbornou podporu dítěti, zákonnému zástupci i škole po celou dobu školní docházky dítěte. Stát se snaží legislativně a finančně české školství podporovat tak, aby bylo schopno pomocí podpůrných opatření naplnit individuální speciální vzdělávací potřeby žáků s tělesným postižením po celou dobu jejich studia. Tímto uceleným systémem stát vytváří současnému učiteli žáka s tělesným postižením v běžné základní škole optimální pracovní podmínky pro to, aby se mohl soustředit na výběr vyučovacích metod a pomůcek, které jsou pro žáka v danou chvíli nejvhodnější.

Učitelé základních škol se shodují, že každé dítě s tělesným postižením je jiné. Dva žáci se stejnou diagnózou mohou mít naprosto odlišné speciální vzdělávací potřeby. Průběh stejného onemocnění obvykle nebývá totožný - každé dítě je jiné, každé má doma jiné zázemí, ale také každé dítě naloží jinak s potenciálem, kterým je vybaveno. Obecně lze říci, že nejvýznamnějším faktorem v edukačním procesu dítěte s tělesným postižením je jeho zákonný zástupce. Ten je paradoxně zdrojem největších překážek úspěšné integrace. Na něm záleží kvalita poskytnuté emoční podpory dítěte, iniciativa vyvinutá při volnočasových aktivitách a všestranné aktivizaci dítěte, ale také zajištění efektivního fungování ucelené rehabilitace. Nesmírně důležitý je pro dítě s tělesným postižením výběr vzdělávací instituce. Cílem veškerého úsilí rodičů i pedagogů by měla být výchova vyrovnaného mladého dospělého, který je připraven vést plnohodnotný a co nejvíce samostatný život.

Již reformní pedagogové se ve své době pokrokově snažili všechny žáky ve školách připravovat pro skutečný život. Jejich cílem bylo, aby žáci v životě obstáli a nebyli pro společnost přítěží. Současné školství se ve svých cílech i didaktických prostředcích ve vysoké míře shoduje s modelem výuky reformních pedagogů. Největší

odlišnost spočívá v technické úrovni kompenzačních a protetických pomůcek pro žáky s tělesným postižením. Krom toho mají dnes žáci s tělesným postižením nesrovnatelně snazší přístup k informacím a širší nabídku speciálně pedagogických pomůcek oproti době reformní pedagogiky. Velký vliv na samotnou edukaci má přítomnost počítačů ve výuce. Dotazníkový průzkum prokázal, že běžné základní školy Kutnohorska dnes využívají téměř všechny výukové metody, které do škol přinesli reformní pedagogové. Na Kutnohorsku není využívána pouze eurhythmie jako prvek waldorfské pedagogiky.

Průzkum prokázal, že žák upoutaný na invalidní vozík se ve školním roce 2015/2016 v regionu Kutnohorska může vzdělávat v některé ze čtyř bezbariérových škol, umožňujících základní vzdělávání. Žáka s tělesným postižením, který nepotřebuje bezbariérové úpravy ve škole, je schopna přijmout kterákoli ZŠ. Z průzkumu vyplynulo, že někteří rodiče jsou ochotni do bezbariérových škol dojíždět, kvůli jiným jsou ve spádových školách prováděny bezbariérové úpravy.

Dnešní žáci s tělesným postižením mají oproti žákům před sto lety velkou výhodu v legislativní opoře, která jim ze zákona stanoví nárok na poradenské služby a podpůrná opatření při vzdělávání. Velkým přínosem dnešní doby je i vzdělávání v mateřském jazyce a bezplatná školní docházka, což se snažili prosadit reformní pedagogové. Legislativa dnes zakazuje dětem do 15 let pracovat, proto se mohou současní žáci po vyučování namísto povinné práci věnovat volnočasovým aktivitám dle vlastního výběru. Při nich čerpají energii potřebnou k dalšímu studiu. Štverák uvádí, že lidé, kteří se učí, žijí déle (1999). Žáci s tělesným postižením v době reformní pedagogiky měli oproti dnešním žákům s tělesným postižením nesporně těžší výchozí podmínky pro dosažení plnohodnotného života.

8 Seznam literatury

- BARTOŇOVÁ, Miroslava, VÍTKOVÁ, Marie. *Strategie ve vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami*. Paido Brno, 2007. 247 s. ISBN 978-80-7315-158-4.
- BARTOŠ, Augustin. *Automobil vychovatelem*. Nákladem vlastním - v Praze, 1931. 150 s.
- CACH, Josef, DVORÁK, Karel. *G. A. Lindner a jeho odkaz dnešku*. SPN, 1970. 180 s. ISBN 14-447-70.
- DEWEY, John. *Experience and education*. First Touchstone Edition, 1997. 91 s. ISBN 978-0-684-83828-1.
- DEWEY, John. *The School and Society*. BN Publishing, 1915. 101 s. ISBN 1-60796-056-7.
- FELLNEROVÁ, Sabine, UNTERREINEROVÁ, Katrin. *Dětství v dobách císařství*. Ikarus, 2014. 183 s. ISBN 978-80-249-2403-8.
- FISCHER, Slavomil, ŠKODA, Jiří. *Speciální pedagogika*. Triton, 2008. 205 s. ISBN 978-80-7387-014-0.
- Inkluze. *Vyhláška 73/2005 ve znění vyhlášky 103/2014*. [online] [cit. 2016-06-21]. Dostupný z: <http://www.inkluzecz.cz/_upload/73-2005-ve-zneni-vyhl-c-103-2014-092014.pdf>.
- JANKOVSKÝ, Jiří. *Ucelená rehabilitace dětí s tělesným a kombinovaným postižením*. Triton, 2001. 158 s. ISBN 80-7254-192-7.
- KILPATRICK, William Heard. *Philosophy of Education*. The Macmillan Company, New York, 1951. 465 s.
- KOPÁČ, Jaroslav. *Dějiny školství a pedagogiky v Československu*. Univerzita J. E. Purkyně v Brně, 1971. 224 s. ISBN 55-971-71.
- KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno, 2009. 160s. ISBN 978-80-210-4142-4.
- Metodický portál RVP. *Šablony formulářů ke stažení*. [online] [cit. 2016-09-06]. Dostupný z: <<http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10466>>.
- MICHALÍK, Jan. *Rodiče a dítě se zdravotním postižením (nejen) na základní škole*. Studio Press, 2013. 150 s. ISBN 978-80-86532-29-5.

- MŠMT. *Vyhláška č. 27/2016 – vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.* [online] [cit. 2016-06-21]. Dostupný z: <http://www.msmt.cz/file/36859_1_1/>.
- MÜLLER, Oldřich. *Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami v běžné škole.* Olomouc, 2004. 289 s. ISBN 80-244-0231-9.
- PETRÁČKOVÁ, Věra, KRAUS, Jiří. *Akademický slovník cizích slov.* Academia Praha, 1998. 834 s. ISBN 80-200-0607-9.
- PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky.* Paido Brno, 2010. 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0.
- PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání.* Portál, 2001. 139 s. ISBN 80-7178-584-9.
- RENOTIÉROVÁ, Marie, LUDÍKOVÁ, Libuše. *Speciální pedagogika.* Olomouc, 2005. 313 s. ISBN 80-244-1073-7.
- SINGULE, František. *Americká pragmatická pedagogika.* SPN, 1991. 197 s. ISBN 80-04-20715-4.
- SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika.* Grada, 2007. 159 s. ISBN 978-80-247-1733-3.
- ŠTVERÁK, Vladimír. *Obecná a srovnávací pedagogika.* Nakladatelství Karolinum, 1999. 282 s. ISBN 80-246-0003-X.
- ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky.* SPN, 1983. 307 s. ISBN 14-680-88.
- ŠTVERÁK, Vladimír, MRZENA, Jan. *Felbiger a Kindermann - reformátoři lidového školství.* SPN, 1986. 214 s. ISBN 14 – 300 – 86.
- TITZL, Boris. *To byl český učitel.* Spol. F. Bakule, 1998. 243 s. ISBN 80-902518-0-3.
- VÁCLAVÍK, Vladimír. *Cesta ke svobodné škole.* Gaudeamus, 1995. 216 s. ISBN 80-7041-229-1.
- VÍTKOVÁ, Marie. *Integrativní školní (speciální) pedagogika.* Brno, 2004. 248 s. ISBN 80-86633-22-5.
- VÍTKOVÁ, Marie. *Somatopedické aspekty.* Brno, 2006. 302 s. ISBN 80-7315-134-0.
- VOTKO, Tibor. *Speciální pedagogika. Čítanka textů k vývojovým etapám oboru I. 1883 – 1944.* Karolinum, 2010. 130 s. ISBN 978-80-7290-475-4.

- VOTKO, Tibor. *Speciální pedagogika. Teorie a praxe oboru v 21. století: Příspěvky ke 100. výročí I. sjezdu pro péči o slabomyslné a školství pomocné v Praze 1909*. Gaudeamus, 2011. 278 s. ISBN 978-80-7435-132-7.
- ZIKL, Pavel. *Děti s tělesným a kombinovaným postižením ve škole*. Grada, 2012. 112 s. ISBN 978-80-247-3856-7.
- ZIKL, Pavel. *Využití ICT u dětí se speciálními potřebami*. Grada, 2012. 127 s. ISBN 978-80-247-3852-9.
- Zkola. *Školský zákon ve znění zákona č. 82/2015 Sb.* [online] [cit. 2016-06-21]. Dostupný z:
<http://www.zkola.cz/management/prehledpredpisu/Documents/561-2004_zneni_82-2015_ruzna%20ucininnost.pdf>.
- Změny zákonů. *Vyhláška 73/2005*. [online] [cit. 2016-06-11]. Dostupný z:
<<http://www.zmenyzakonu.cz/zakon.aspx?k=73/2005Sb.&d1=01092011&d2=01092014&cmd=compareshort>>.

9 Seznam příloh

Příloha A – Dotazník

Příloha B – Fotodokumentace k případové studii číslo 1

Příloha C – IVP k případové studii číslo 2

Příloha D – Zpráva ze SPC k případové studii číslo 2

Příloha E – Metodická doporučení k práci s žákem k případové studii číslo 2

Příloha F – Doporučení k integraci k případové studii číslo 2

Příloha G – Pracovní náplň asistenta pedagoga

Příloha H – Fotodokumentace k případové studii číslo 2

Příloha A: Dotazník

DOTAZNÍK 2016

1. Děláte ve škole ranní kruh? ANO x NE
2. Pracujete ve třídě ve skupinkách? NE x NĚKDY x ČASTO
3. Tisknete někdy třídní noviny? ANO x NE
4. Používá paní učitelka ve výuce filmy? ANO x NE
5. Hrajete si někdy ve vyučování? ANO x NE
6. Píšete někdy slohové práce? ANO x NE
7. Děláte ve škole projekty? ANO x NE
8. Děláte ve škole pokusy (prvouka, přírodověda, chemie, fyzika...)? ANO
X NE
9. Hráli žáci ve škole někdy divadlo pro spolužáky nebo rodiče? ANO x NE
Pokud ANO, byl jsi také hercem? ANO x NE
10. Pořádáte ve škole Vánoční slavnosti nebo slavnost na konci školního roku
(např. akademii)? ANO x NE
11. Máte ve škole pěvecký sbor? ANO x NE
Pokud ANO, chodíš tam také? ANO x NE
12. Máte ve škole eurytmii? ANO x NE
13. Máte ve škole pěstitelské práce na zahradě? ANO x NE x NEVÍM
Pokud ANO, pomáháš ve škole na zahradě také? ANO x NE
14. Máte ve škole dílny s ponkem a svěrákem? ANO x NE x NEVÍM
Pokud ANO, pracoval jsi tam někdy také? ANO x NE x zatím ne - jsem
na 1. stupni
15. Učili jste se ve škole někdy šít? ANO x NE
16. Chodíš ve škole na tělocvik? ANO x NE
17. Hraješ ve škole nějaký sport? ANO x NE
18. Jezdíš se třídou na školní výlety a exkurze? ANO x NE

Děkuji za spolupráci a přeji hezký den!!!

Příloha B: Fotodokumentace k případové studii číslo 1



Fotografie učebny s ortopedickou vertikalizační školní lavicí pro integrovaného žáka na vozíku v popředí a relaxačním pytlím uprostřed. Kolečkovou židli využívá asistent pedagoga.



Chlapecovo pracoviště v době, kdy třída pracuje na koberci a chlapec sedí na relaxačním pytlí. Na ortopedické vertikalizační školní lavici leží červená protiskluzová podložka, která při náklonu pracovní desky zabraňuje padání pomůcek na zem.



Fotografie přední části učebny s interaktivní tabulí a pomůckami pro matematiku dle Hejného metody.



Pomůcky pro matematiku: pomůcky pro Hejného metodu (nahore tabulka pro autobus, v sáčku zvířátka dědy Lesoně), tabulka pro násobení a pro sčítání, dřevěné kostky pro podporu sčítání a odčítání, číselná osa.

Příloha C: IVP k případové studii číslo 2

Individuální vzdělávací plán

Jméno žáka: [redacted]

Datum narození: [redacted]

Škola: Základní škola [redacted]

Třída: VII.

Školní rok: 2015/2016

Diagnostika žáka:

Žák se souběžným postižením více vadami. Dívka s diagnózou rozštěp páteře v bederní oblasti a hydrocefalus.

Pedagogická diagnostika:

Žákyně je komunikativní, milá, potřebuje kontakt s ostatními spolužáky i s vyučujícími, dobře s nimi vychází. Je pečlivá, svědomitá, škola ji baví, je velmi motivovaná podávat co nejlepší výkony. Při činnostech je třeba pomoc dospělé osoby.

Platnost vyšetření: do 31. 8. 2016 (kontrolní vyšetření – leden 2016)

Konzultant: [redacted], psycholog, [redacted], speciální pedagog

Závěry a doporučení odborného pracoviště: viz Přílohy, které jsou nedílnou součástí IVP

Vzdělávací program: Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání [redacted]

Vyučovací předměty: Žákyně bude pracovat dle IVP ve všech předmětech, do kterých se její postižení promítá.

Rozsah speciálně pedagogických vzdělávacích potřeb:

Vzdělávání formou individuální integrace se zapojením asistenta pedagoga.

Základní cíle:

- respektovat individuální zvláštnosti žákyně
- individuální přístup ve všech předmětech
- vést k samostatnosti a soběstačnosti
- poskytovat podporu, oceňovat i snahu
- nácvik činností z oblasti percepční diferenciací a vizuální orientace v prostoru
- dopomoc při zrakové práci
- ve výuce postupovat individuálním tempem
- zařazovat do vyučování relaxaci, psychohygienu
- při vyučování střídát činnosti
- využívat vhodné metody, formy práce, speciální pomůcky a techniky, motivaci
- zadávat jasné a stručné instrukce, popř. opakovat
- upevňovat a budovat sebevědomí a sebedůvěru žákyně

Hodnocení:

- klasifikace bude prováděna podle klasifikačního řádu ZŠ [redacted], žákyně bude klasifikována po dohodě s rodiči známkou

- budou hodnoceny jevy, které žákyně zvládla
- jiné formy hodnocení (např. bodové hodnocení, hodnocení s uvedením počtu chyb, motivační razítka, ústní pochvala ...)
- hodnocení na základě dílčích cílů
- posilování sebedůvěry, pozitivní motivace

Specifické cíle:

- viz metodická doporučení pro práci s žákem SPC []

Tělesná výchova

Na základě lékařské zprávy osvobozena z tělesné výchovy v plném rozsahu.

Pracovní výchova

Na základě lékařské zprávy osvobozena z pracovní výchovy v plném rozsahu.

Výtvarná výchova

- vést k dokončení úkolu, úklidu
- sebeobsluha, osobní hygiena
- rozvíjet jemnou motoriku
- rozvíjet volnou kresbu za použití různých technik a materiálů
- pracovat s přírodními materiály
- dbát na správné fyziologické sezení

Sportovní hry

Žákyně je osvobozena z TV z důvodu časového zařazení do odpoledních hodin. Proto bude po dohodě s rodiči, speciálním pedagogem a se souhlasným stanoviskem lékaře navštěvovat volitelný předmět sportovní hry pod vedením učitelky TV []

Účast na sportovních hrách by měla sloužit k rehabilitaci, zvláště k posílení jemné i hrubé motoriky a k posílení svalstva horních končetin a svalstva zad.

Budou využívány pomůcky pro tyto činnosti. Vše bude probíhat za asistence osobní asistentky.

Ostatní předměty

- pracovní listy
- při ověřování preferovat ústní formu před písemnou
- zkrácené diktáty, delší časový prostor pro kontrolu
- tolerantní hodnocení školních výkonů
- střídání činností
- omezení úkolů s časovým omezením
- respektovat pracovní tempo žákyně
- využívání alternativních forem záznamu (kopírování, za pomoci asistenta...)

Pomůcky: učebnice, sešity, výukové programy, upravené pracovní listy, kartičky se slovíčky, názorné tabulky a přehledy...

Organizace péče:

Žákyně bude pracovat po celou dobu pobytu ve škole a při všech aktivitách souvisejících s procesem výuky za podpory asistenta pedagoga. Bude sedět v přední lavici.

Podíl rodičů:

Všechna navrhovaná pedagogická opatření se zásadně projednávají s rodiči a jejich souhlasný či nesouhlasný názor bude respektován. Je nutná pomoc při přípravě na vyučování, nutná je pravidelná domácí příprava a následná kontrola, každodenní cvičení (především horní končetiny). Rodiče se budou pravidelně informovat na [] a to nejpozději na třídních schůzkách. V případě problémů si domluvíme schůzku ihned. Rodiče rovněž zajistí platnost všech odborných posudků a budou respektovat jejich doporučení. Je nezbytné pravidelné předávání informací mezi školou a rodiči.

Podíl žáka:

[] se bude pravidelně a svědomitě připravovat na vyučování, bude nosit všechny potřebné pomůcky a sešity, bude psát domácí úkoly a pracovat podle pokynů vyučujících. Vyrobi si podle svých možností názorné pomůcky, které může využívat při vyučování. V případě nepřítomnosti si veškeré učivo doplní co nejdříve.

Na vypracování IVP se podíleli a s ním souhlasí:**Ředitelka školy:** []**Vyučující:**

Asistent pedagoga: []**Zákonní zástupci:** []**Žákyně:** []**Přílohy:**

Zpráva z psychologického a speciálně-pedagogického vyšetření SPC []

Metodická doporučení pro práci se žákem SPC []

Podklady pro IVP

Lékařská zpráva – osvobození z TV, Pč, doporučení navštěvovat sportovní hry

Příloha D: Zpráva ze SPC k případové studii číslo 2

SPECIÁLNĚ PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Sídlo: Speciální základní škola,

Zpráva z pedagogicko-psychologického vyšetření

č.j.

Jméno a příjmení:
Datum narození: Věk v době vyšetření: 14 let a 3 měsíce
Bydliště:
Škola / třída: ZS 7. ročník
Datum vyšetření: 18.2.2016

Důvod vyšetření: Poradenská služba (komplexní kontrolní pedagogicko-psychologické vyšetření), byla poskytnuta na základě žádosti zákonného zástupce z důvodu zjištění současné úrovně schopností, dovedností, vzdělávacích předpokladů a potřeb a vyjádření k potřebě pokračování pedagogické asistence.

Zákonný zástupce byl seznámen s charakterem poradenské služby, s právy a povinnostmi, které z ní vyplývají, informaci rozuměl, což stvrdil svým podpisem, který je uložen v dokumentaci SPC.

Současná situace:

Vyšetření se konalo na žádost zákonného zástupce a doporučení školy. Jedná se o děvče s diagnózou rozštěp páteře v bederní oblasti a hydrocefalus, těžce zasahující jemnou i hrubou motoriku, postižena je i horní končetina. Dívka je zcela inkontinentní v obou složkách. Přítomna je oční vada, která je korigována brýlemi. Dívka je medikována.

..... aktuálně navštěvuje 7. ročník základní školy. Je vzdělávána podle RVP – ZV s individuálním vzdělávacím plánem a podporou asistenta pedagoga. Domácí příprava je pravidelná, pod dohledem rodičů. Ve škole spolupracuje velmi dobře, bez zábran komunikuje se spolužáky, dokáže říci svůj názor. Na vysvědčení je hodnocena známkami, v pololetí tohoto školního roku měla pět trojek, největší obtíže se objevují v matematice a fyzice. Je osvobozena z tělesné výchovy a části pracovních činností vzhledem k únavě v odpoledním vyučování. V měsíci březnu je plánována operace skoliózy páteře s následnou dlouhodobou rekonvalescencí.

Odborná vyšetření:

FN Ortopedická klinika, MUDr.
Dětská neurologie , MUDr. a MUDr.
Dětská neurochirurgie , MUDr.
Urologie , MUDr. a MUDr.
Oční oddělení , MUDr.
Ortopedie a ortopedie

Průběh speciálně pedagogicko – psychologického vyšetření

Dnešní speciálně pedagogicko - psychologické vyšetření bylo zaměřené na posouzení aktuálního intelektového nadání strukturovaným testem WISC – III a konzultaci zaměřenou na vyhodnocení potřebnosti asistenta pedagoga pro děvče.

██████ přichází v doprovodu otce, pracuje samostatně. Navazuje kvalitní sociální kontakt, je pozitivně naladěná, je snaživá a cílevědomá, záleží jí na výsledku. Preferuje častější zpětnou vazbu, doptává se. Porozumění instrukcím je bez problémů, pracovní tempo je závislé na typu úkolu, koncentrace pozornosti mírně kolísá.

Standardním způsobem je hodnotitelná oblast verbální, kde se aktuální výsledky pohybují v hraničním pásmu dolního průměru a širší normy. **Výsledky jsou potvrzeny opakovaně.** Děvče má přiměřenou aktivní slovní zásobu, přestože někdy je verbální projev méně obratný a nepřesný, je logický verbální úsudek odpovídající. Na hranici dolního průměru se pohybují výsledky v numerickém subtestu. Velmi dobrá je krátkodobá sluchová paměť. Dlouhodobá paměť je oslabená, uchování a znovuvybavení informací vyžaduje častější opakování. Při ověřování informací ve škole je vhodné zadávat vždy jen jeden, kratší tématický celek. Díky výraznému oslabení v motorice nejsou performační části testu zadávány standardně. Výsledky se pohybují v pásmu lehkého mentálního postižení. Děvče pracuje pomalým tempem, ale snaží se aktivně využívat své schopnosti.

Dívka se jeví sociálně zdatná a emočně zralá.

Sebeobsluha: Je odkázána na celodenní asistenci druhé osoby.

Hrubá motorika: Dívka se pohybuje na mechanickém a elektrickém vozíku, samostatně nesedí, nutný podporovaný sed, nyní komplikováno výraznou skoliózou páteře.

Čtenářské dovednosti: Čte v tempu, plynule, správně, s dobrou intonací. Porozumění dobré, občasné využití návodných otázek, dokáže odpověď nalézt i v textu.

Písemné dovednosti: ████████ preferuje pravou ruku, úchop psacího náčiní je přizpůsobený, levá ruka je převážně sevřena v pěst, ale snaží se spolupracovat. Vzhledem k obtížím v motorice a lehké unavitelnosti realizován pouze diktát. Diktát zvládá celkem v tempu, drží linku i výšku písma, písmo je čitelné, napsané si po sobě kontroluje. Objevila se 1 chyba ve shodě přísudku s podmětem, ústně dokáže správně opravit.

Řeč: Hovoří bez patrné řečové vady, v celých větách, rozvíjí téma. Oblast artikulační obratnosti a specifických asimilací je bezproblémová.

Vizuální diferenciací: Zadání testu chápe, řešení pečlivě rozmýšlí, na počátku se objevuje chybovost v zrcadlově převrácených tvarech.

Sluchová diferenciací, analýza a syntéza výborná.

Pravolevá orientace: Ovládá ji na ploše i na sobě, při určování na druhé osobě postupuje pomalu, nejistější, ale zvládne.

Závěr a doporučení:

Současným komplexním kontrolním speciálně pedagogicko – psychologickým vyšetřením bylo zjištěno:

- Aktuální intelektová výkonnost dosahuje hraničního pásma širšího průměru s výrazně pozitivní dominancí ve verbální části testu. ████████ je motivovaná, schopna učit se novému, na dobré úrovni je koncentrace pozornosti.
- Doporučujeme výuku dle RVP ZV s využitím IVP a celodenní podporou asistenta pedagoga, což vyhovuje jejím vzdělávacím potřebám a předpokladům.

Jedná se o žákyni se speciálními vzdělávacími potřebami (zdravotní postižení) dle Školského zákona § 16, ods. 2 - *tělesné postižení* - jsou takového rozsahu a stupně závažnosti, aby zařazení do režimu speciálního vzdělávání bylo realizováno formou individuální integrace za pomoci asistenta pedagoga.

Náplň práce AP:

- spolupráce s třídním učitelem
- naplňování speciálně pedagogických opatření
- práce na tvorbě a realizaci IVP
- poskytování zpětné vazby pro dívku
- pomoc s adaptací na podmínky výuky
- vytváření pomůcek pro dívku
- podpora při zapojování do sociální skupiny vrstevníků
- zajišťuje odpočinek a využívá relaxační přestávky
- spolupráce s pedagogem na přípravě výuky, spolupráce s rodiči žákyně
- vedení dokumentace

Výše uvedená doporučení jsou platná do 31.8.2017. Kontrolní vyšetření doporučujeme v lednu 2017.

**Pro potřeby výkaznictví doporučujeme uvést: tělesné postižení
Příloha: Metodická doporučení pro práci s žákem**

Informovaný souhlas: Zákonný zástupce byl seznámen se závěry komplexního kontrolního vyšetření, se všemi doporučeními i s důsledky, které z navržených doporučení vyplývají, informaci rozuměl, nepožaduje další upřesnění a neuplatňuje vůči nim výhrady, což stvrdil svým podpisem, který je uložen v dokumentaci SPC.

Vyšetřily:

psycholog

speciální pedagog

ředitelka SPC

Příloha E: Metodická doporučení k práci s žákem k případové studii číslo

SPECIÁLNĚ PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Sídlo: Speciální základní škola,

Metodická doporučení pro práci s žákem

č.j.

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Věk v době vyšetření: 14 let a 3 měsíce

Bydliště:

Škola / třída: ZŠ 7. ročník

Datum vyšetření: 18.2.2016

Doporučení vzdělávacího programu:

- RVP ZV

Doporučujeme vypracování IVP

Doporučujeme asistenta pedagoga

Doporučujeme uplatňovat tyto speciální metody a přístupy práce k žákovi:

- i nadále pracovat dle IVP dle vzdělávacího programu respektující specifické potřeby dítěte
- vytváření pocitu bezpečí a jistoty
- snaha o co největší rozvoj sebeobslužných činností, praktických dovedností a chování v běžných sociálních situacích
- snaha o koncentraci pozornosti
- podporovat zapojení všech smyslů
- respektovat vysokou míru unavitelnosti, pravidelné střídání činností s relaxací, respektovat a tolerovat výkonnostní vlivy
- poskytovat podporu, oceňovat i snahu, dopředu stanovit hranice
- během vyučování střídat činnosti, individualizovat výukové metody, zaměřit se na praktické uplatňování nabytých poznatků, učivo co nejvíce vizualizovat
- instrukce zadávat jasně, stručně, první kroky činit společně s dítětem
- umožnit pomalejší tempo psaní, možnost místo náročnějších diktátů pouze jejich přepis, opis, doplnění procvičovaných jevů, popř. diktovat kratší úsek, ob jedno slovo apod., ponechat delší časový prostor na kontrolu psaného textu
- pro přehlednost volit pracovní listy s menším počtem úkolů
- umožnit xeroxování zápisků, zapisování asistentem pedagoga
- možnost stále využívat přehledové tabulky a grafy i v testových situacích
- tolerantně hodnotit školní výkony, do kterých se negativně promítá dané postižení, nesrovnávat dosažených výkonů se spolužáky, hodnotit kratší úseky a pouze to, co dítě stihlo vypracovat

Doporučujeme u žáka zohlednit:

- pomalejší pracovní tempo v některých oblastech

Platnost odborného doporučení: do 31.8.2017

Vyšetřily: psycholog

speciální pedagog

Příloha F: Doporučení k integraci k případové studii číslo 2

SPECIÁLNĚ PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Sídlo: Speciální základní škola

DOPORUČENÍ K INTEGRACI ŽÁKA SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

(dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání / školský zákon / a dle vyhlášky č. 147 / 2011 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných)

č.j.:

V dne: 29.4.2016

Jedná se o žáka se speciálními vzdělávacími potřebami (zdravotní postižení) dle Školského zákona § 16, odstavec 2 – *souběžné postižení více vadami* - jsou nadále takového rozsahu a stupně závažnosti, aby zařazení do režimu speciálního vzdělávání bylo realizováno formou individuální integrace za pomoci asistenta pedagoga.

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Bydliště:

Škola:

Ročník 2016/2017:

Doporučení bylo zpracováno na základě:

speciálně pedagogického a psychologického vyšetření v SPC dne 18.2.2016

Diagnostický závěr:

rozštěp páteře, hydrocefalus, oční vada

Pro účely statistického výkaznictví uvádět jako:

žáka se souběžným postižením více vadami

Rozsah a závažnost speciálně pedagogických vzdělávacích potřeb žáka opravňuje k:

- vzdělávání formou **individuální integrace**
- **k přidělení asistenta pedagoga v rozsahu týdenní hodinové dotace žáka**
- čerpání navýšení finančních prostředků
- poskytování pedagogicko-psychologických služeb

Doporučený vzdělávací program:

- RVP ŽV – individuální vzdělávací plán viz „*Metodická doporučení pro práci s žákem*“

Doporučená opatření:

- vytvořit IVP, které bude respektovat speciální potřeby v problematických oblastech dítěte dle daného školního vzdělávacího programu

- respektovat aktuální zdravotní stav
- vést k co největší možné míře samostatnosti a soběstačnosti, praktickému uplatňování nabytých poznatků
- při výběru didaktických metod se zaměřit na účinnost, motivaci a participaci - dominantní schopností dívky je schopnost verbální a kvalita koncentrace na zadaný úkol, další oblasti, kde dívka vyniká, je schopnost vysoké motivace
- během vyučování střídat činnosti, individualizovat výukové metody, zaměřit se na praktické uplatňování nabytých poznatků, využívat ve zvýšené míře názoru
- instrukce zadávat jasně, stručně, popř. zopakovat, první kroky při řešení úkolu je třeba konat společně s dítětem prostřednictvím individuálního slovního vedení asistentem
- upravovat výukový text zvětšováním a výrazným oddělováním jednotlivých úkolů, mít na zřeteli zhoršenou percepční diferenciaci, vizuální orientaci v komplexním zorném poli, vizuální pozornost a vzájemné postavení detailů, nenahloučit text, pomoci s orientací na stránce, zakrytí okolního textu, ukazování obrázků, využití záložky
- xeroxování zápisků či jejich zaznamenávání za pomoci asistenta, zaznamenávání pomocí PC
- při ověřování znalostí upřednostňovat ústní formu před písemnou
- místo náročnějších diktátů pouze jejich přepis, opis, doplnění procvičovaných jevů, popř. diktovat kratší úsek, ob jedno slovo apod., delší časový prostor na kontrolu psaného textu
- volit pracovní listy s menším počtem úkolů
- tolerantně hodnotit školní výkony, do kterých se negativně promítá těžké pohybové postižení, nesrovnávat dosažených výkonů se spolužáky, hodnotit kratší úseky a pouze to, co dítě stihlo vypracovat
- nutnost častější motivace a povzbuzení
- poskytovat při školní práci dostatečný časový prostor a chránit před přetížením
- vytvářet přirozené podmínky pro rozvoj a rozšiřování komunikačních dovedností
- poskytovat podporu, oceňovat i snahu, dopředu stanovit hranice
- podporovat začlenění dítěte do kolektivu třídy a podporovat sounáležitost se spolužáky, podle reálných možností školy a rodiny zapojovat dítě do všech školních i mimoškolních aktivit
- předávání pravidelných informací týkajících se aktuálního zdravotního stavu a prospěchu mezi školou a rodinou

Platnost odborného posudku: 31.8.2017

Kontrolní vyšetření: jaro 2016/2017

Pracovník SPC, se kterým může třídní učitel (výchovný poradce) spolupracovat:

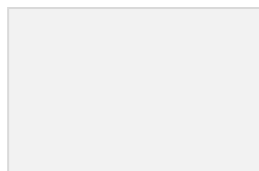
[Redacted]

[Redacted]

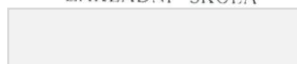
SPC

Příloha G: Pracovní náplň asistenta pedagoga

PŘÍLOHA č. 4



ZÁKLADNÍ ŠKOLA



PRACOVNÍ NÁPLŇ ASISTENTA PEDAGOGA

Zařazení pracovníka: 2. 16. 3.

Návrh platové třídy: 7

Návrh pracovního úvazku: týdenní hodinová dotace 
100% úvazek

Jméno pracovníka: 

1. Je přímo podřízena ředitelce školy

- v interních vztazích jedná svým jménem
- v externích vztazích jedná jménem školy s rodiči týkajícími se jejich dětí - žáků školy, na základě zvláštního pověření ředitelkou školy i ve věcech týkajících se ostatních záležitostí školy jako celku

2. Řídí:

- výchovné práce zaměřené na zkvalitnění společenského chování žáků a výchovné práce zaměřené na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků
- poskytování zpětné vazby pro dívkou

3. Řídí se pokyny učitele při:

- organizaci výchovy a výuky podle RVP ZV- IVP
- práce na tvorbě a realizaci IVP
- pomáhá s přípravou pomůcek na výchovnou činnost
- pomáhá s orientací v budově školy a při přesunech mimo budovu
- po domluvě s učitelem se zapojuje do práce s ostatními žáky

4. Samostatně zajišťuje



- individuální práci s žákem podle stanovených osnov a pokynů SPC /doporučená opatření/
- zajištění specifických potřeb žákyně, odpočinek, relaxační přestávky

4. Účastní se:

- schůzek, které se týkají integrovaného žáka
- konzultací s učitelem nebo pracovníci SPC k sestavování plánů pro jednotlivé předměty

5. Spolupracuje:

- vedením školy
- s učiteli vyučujícími integrovaného žáka
- s rodiči
- s SPC


Mgr.  řed. školy

ZÁKLADNÍ ŠKOLA



Příloha H: Formulář Plánu pedagogické podpory dle metodického portálu RVP

Plán pedagogické podpory (PLPP)

Jméno a příjmení dítěte, žáka nebo studenta (dále jen „žák“)	Jméno a příjmení	
Škola	Škola, město, ulice	
Ročník	Ročník	
Důvod k přistoupení sestavení PLPP	Zde zaznamenejte hlavní důvody, které vás vedou k rozhodnutí zpracovat u žáka PLPP.	
Datum vyhotovení	Datum vyhotovení	
Vyhodnocení PLPP plánováno ke dni	Datum plánovaného vyhodnocení	

I. Charakteristika žáka a jeho/její obtíží

(silné, slabé stránky; popis obtíží; pedagogická, případně speciálně - pedagogická diagnostika s cílem stanovení úprav ve vzdělávání; aktuální zdravotní stav; další okolnosti ovlivňující nastavení podpory)

Zde vypište obtíže žáka, které vás vedly ke zpracování PLPP. Více viz závorka výše.

II. Stanovení cílů PLPP

(cíle rozvoje žáka)

Zde uveďte, na základě výše uvedených faktů, jakých cílů u žáka chcete dosáhnout.

III. Podpůrná opatření ve škole

(Doplňte **konkrétní postupy** v těch kategoriích podpůrných opatření, které uplatňujete.)

a) Metody výuky

(specifikace úprav metod práce se žákem)

Zde uveďte metody, které budete při podpoře žáka uplatňovat, abyste dosáhli stanovených cílů.
b) Organizace výuky (úpravy v organizaci výuky ve školní třídě, případně i mimo ni)
Zde uveďte, jaké budete využívat změny v organizaci výuky žáka, abyste dosáhli stanovených cílů.
c) Hodnocení žáka (vymezení úprav hodnocení, jak hodnotíme, co úpravami hodnocení sledujeme, kritéria)
Zde uveďte, jak upravíte hodnocení pokroku, aby podporovalo a napomáhalo dosažení cílů stanovených tímto PLPP.
d) Pomůcky (učebnice, pracovní listy, ICT technika, atd.)
Zde uveďte, jaké pomůcky budete k naplnění cílů využívat.
e) Požadavky na organizaci práce učitele/lů
Zde uveďte, jaké požadavky máte na ostatní učitele, kteří vyučují žáka, aby bylo dosaženo stanovených cílů.

IV. Podpůrná opatření v rámci domácí přípravy (popis úprav domácí přípravy, forma a frekvence komunikace s rodinou)
Zde uveďte, jak bude probíhat domácí příprava žáka, jak bude probíhat komunikace s rodinou, aby byla zajištěna realizace podpůrných opatření synergicky i v rámci domácí přípravy.

V. Podpůrná opatření jiného druhu (respektovat zdravotní stav, zátěžovou situaci v rodině či škole - vztahové problémy, postavení ve třídě;

v jakých činnostech, jakým způsobem)
Zde uveďte jiná podpůrná opatření.

VI. Vyhodnocení účinnosti PLPP	Dne:
(Naplnění cílů PLPP)	
Zde uveďte, jak se vám podařilo, s využitím stanovených kritérií, naplnit stanovené cíle, uveďte datum vyhodnocení.	

Doporučení k odbornému vyšetření²¹	<input type="checkbox"/> Ano	<input type="checkbox"/> Ne	
	<input type="checkbox"/> PPP	<input type="checkbox"/> SPC	<input type="checkbox"/> SVP

Role	Jméno a příjmení	Podpis a datum
Třídní učitel	Jméno a příjmení třídního učitele	
Učitel/é předmětu/ů	Jméno a příjmení učitele/ů	
Pracovník ŠPP	Jméno a příjmení pracovníka ŠPP	
Zákonný zástupce	Jméno a příjmení zákonného zástupce	

²¹ Odpovídající zaškrtněte, případně doplňte.